

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Retormatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / C.J. de Ruijter

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **541**

C.J. de Ruijter

Zondags voedsel in de kerk

MEDITATIEF **544**

O.W. Bouwsma

Opstandingskracht

WANDELEN MET GOD **545**

S. de Jong

Je bent oud en je wilt wat

ACHTERGRONDEN **548**

A.L.Th. de Bruijne,

A. Kamsteeg, A. de Ruiter,

H.J.D. Smit

Roemeinen 7 en groei in
heiliging: samen een stap verderKERK EN MUZIEK **553**

J. Smelik

Kerkorganisten gezocht

EVANGELISATIE
EN ZENDING **556**

C.J. Haak

Weldoen én omzien

en verder...

Meeglezen/Uit de kerken

ZONDAGS VOEDSEL IN DE KERK

Consumeren in de kerk is verplicht!' Die prikkelende stelling kwam ik tegen in een artikel van br. W.P. Kruijswijk in Bij de Tijd (januari jl.). Daar is het voor hem de samenvatting van een aantal bijbelgegevens die spreken over het geestelijk voedsel, waarmee de Here ons voeden wil voor het eeuwige leven. Met die lading zal ieder zo'n stelling beamen. Maar Kruijswijk's artikel bevat meer elementen, die mede bedoeld zijn om het gesprek te dienen rond het onderwerp consumptie en consumentisme in de kerk, in dit artikel een reactie.

Waar haal je het zondagse voedsel?

Het onderwerp was in feite door mijzelf aangesneden in een artikel (16 november jl.). Daarin bracht ik onder andere ter sprake, dat een consumentenhouding kwaad kan doen in de kerk. Ik noemde kerkelijk shoppen daarvan als voorbeeld. Het zet de trouw aan de gemeenschap onder druk. Kruijswijk ziet

dat argument niet zo zitten. Hij zegt: kerkelijk shoppen hangt samen met de vraag hoe er gepreekt wordt. Pas als we op beide punten de werkelijkheid onder ogen zien, bestaat de kans dat we elkaar met enige vooruitgang boeken. Ik ben het daar mee eens (dat gaf ik trouwens ook al aan in het bewuste artikel). Je kunt niet de shoppende kerkganger vermanen als je de preek buiten schot laat. Omdat ik

deze kans op vooruitgang in het onderlinge gesprek niet wil laten schieten, haak ik hier dan ook opnieuw in op wat Kruijswijk schrijft. Het beste uitgangspunt daarvoor is m.i. het slot van het artikel. Daar gaat hij het meest gericht in op de aangesneden vraag: ik neem dat gedeelte hier volledig over:

'Wat staat ons te doen als we op zondag niet het voedsel krijgen, waaraan we dringend behoefte hebben? Dan zijn we niet hulpeloos omdat we geen eten meer hebben. Wat breekt dan een zorgelijke tijd aan. Natuurlijk probeer je er samen met anderen via allerlei kanalen iets aan te doen.

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS, DRS.
A.L.Th. DE BRUMNE, DRS. G. GUNNINK,
DRS. B. LUITEN, PROF. DR. G.J. DE RIJ-
TER, DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTEW:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kam-
pen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan 8 Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studen-
ten f 70,25 per jaar (Minnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

de Stichting Bralectah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aan-
waag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Je loopt niet zo maar weg. Maar structuren zijn taai en traditionele patronen houden het lang uit. De gang naar de eredienst wordt moeizamer. Dat betekent moeite en lijden aan de kerk. Bij een ieder komt het er dan op aan hoe hij zijn persoonlijke verantwoordelijkheid waarmaakt. In zijn eigen positie en met zijn eigen mogelijkheden vanuit het motief van de liefde. De één zal dan samen met anderen lang kunnen volhouden. De ander is wellicht wat minder consequent. En de derde zal de weg van eigen kerk-gemeenschap verlaten. In zelfstandigheden in eigen verantwoordelijkheid. Gelukkig dat aan al deze broeders en zusters de mentaliteit van het consumen-tisme vreemd is'.

Met dit brede citaat geeft Kruijs-wijk een voorzet om verder te ko-men. In aansluiting daarop wil ik proberen te reageren met hetzelfde doel: verder komen met elkaar op een belangrijk punt dat midden in de werkelijkheid van het kerkelijk leven staat.

Onverteerbare preken

Het startpunt is dus: geestelijk voedsel krijg je onder andere (be-slist niet exclusief) in de zondagse preek. Maar als mensen naar een ander adres gaan komt dat vaak om-dat ze niet krijgen wat ze nodig hebben. Maak dus ernst met het probleem, dat de preken vaak niet deugen. Kruijswijk noemt een aan-tal gebreken:

- Geweldige verschraling in de preek.
- Preken als theologische ballonen die hoog boven de gemeente zweven.
- Veel voor het hoofd, weinig voor het hart.
- Preken die blijven steken in algemeenheden en niet in ons leven landen.
- Preken die negatief getoonzet zijn en teveel letten op gevaarlijk-e opvattingen van anderen.

Persoonlijk herken ik wel het een en ander in dit rijtje. Dit zijn dingen die inderdaad een rol spelen. En laten we er onze ogen niet voor sluiten. Het zou absoluut misplaatst zijn om bezwaren tegen zulke preken toe te dekken en te sussen uit angst dat daardoor het ambt van de predikant beschadigd zou worden. Als er slecht gepreekt wordt is dat juist schadelijk. En nog schadelijker wordt het voor het ambt als een predikant niet open staat voor gerechtvaardigde kritiek.

Ik stem Kruijswijk toe, dat er een probleem kan liggen in de prediking. En het ligt er vaak ook metterdaad. We zullen dat probleem serieus moeten nemen. Als we dat niet ernstig doen is er weinig grond om met elkaar door te praten over kerkelijk shoppen. Als mensen de kerk uitlopen vanwege de preek, moeten we ook de moed hebben om eens kritisch naar die preek te kijken. En daar over door te praten. We zullen veel openheid over en weer nodig hebben om eerlijk over deze dingen door te spreken. Als preken onverteerbaar worden, breken er inderdaad voor kerkleden zorgelijke tijden aan. Een onver-teerbare preek is nauwelijks te consumeren.

Natuurlijk is hiermee het probleem alleen nog maar aangeduid. Want iedereen kan voorzien, hoe moeilijk het gesprek vervolgens zal worden. Dan zullen we moeten gaan benoemen, wanneer een preek onverteerbaar is, of juist een bijbels verantwoorde bediening voor de gemeente van vandaag mag heten. En m.i. moet in dat opzicht het gesprek over de preek onder ons in sommige opzichten nog beginnen.

Berekend op vaste spijs?

Toch mis ik hier nog wel een belangrijk punt. Ik denk dat Kruijs-wijks afsluitende zinnetje, dat de mentaliteit van consumen-tisme aan al deze broeders en zusters vreemd is, veel te optimistisch gekleurd is. Ik wilde dat het waar was. Maar er is hier meer aan de hand. Uit het

pastoraat in onze kerken komt ook duidelijk een beeld naar voren van een probleem, dat bij veel kerkgangers zelf zit, en niet primair bij de preek. Een probleem, dat niet pas actueel wordt als zij naar de kerk gaan. Maar waar zij door de week ook veel last van hebben. Er zijn veel aanwijzingen, dat de persoonlijke eredienst bij veel kerkleden onder druk staat. Dat uit zich onder andere in een grote onmacht om zelfstandig de Bijbel te lezen. En dat kan juist samenhangen met een consumptieve houding tegenover de Schrift. Er zijn kerkgangers bij wie de Bijbel dunner wordt en de omgang met God daardoor oppervlakkiger. Want door slechts vanuit hun eigen leven te vragen naar de relevantie van wat zij lezen, komen zij aan hele gedeelten uit de Bijbel niet meer toe.

Ik vind het jammer dat Kruijswijk dit punt laat liggen. Ik had het in mijn eerdere artikel aangesneden omdat het m.i. te maken heeft met dit onderwerp. Immers, wat gebeurt er, wanneer zo'n oppervlakkige bijbellezer in de kerk komt en daar echte vaste spijs voorgezet krijgt in de preek? Hij is er niet aan toe, omdat hij nog van melk leeft. Zo gaat dat bij baby's. Wanneer zij langzamerhand moeten overschakelen van melk op vast voedsel is er een periode dat ze het aangeboden voedsel graag en gemakkelijk weer uitspugen. Ik herken dat patroon in de consumptieve houding van nogal wat shoppende kerkgangers. En vroeg of laat zullen zij zich verder afkeren als hun spijsvertering net verandert.

Ik laat nu voor dit moment even in het midden hoe je verder zulke kerkgangers moet benaderen. Want je mag ze m.i. niet in hun probleem laten zitten. Maar er is wel plaats voor vermaan aan hun adres (vgl. Hebr. 5 : 11-6 : 8). Als je shoppen gaat omdat jouw geestelikespijsvertering achtergebleven is, zit het consumptisme soms diep genesteld in je leven.

Het was me wat waard geweest, als Kruijswijk dit element ook goed

had uitgediept. Nu suggereert zijn afsluitende zinnetje mij een beetje teveel dat we ons over de motieven van de kerkgangers geen zorgen hoeven te maken. Maar het is nauwelijks voorstelbaar dat de problemen alleen bij de predikers liggen.

Broederlijke omgang in zorgelijke tijden

Voor het vervolg ga ik dus even uit van de situatie dat er in een gemeente een zorgelijke situatie is ontstaan, doordat de gemeente niet het voedsel krijgt, dat ze nodig heeft. 'Stenen voor brood' schrijft Kruijswijk. Dan breken er inderdaad zorgelijke tijden aan. Hoe dan te handelen? Kruijswijk geeft een aantal regels, waarvan de meeste me wel aanspreken. Ik reageer bij elke regel:

– 'Je loopt niet zo maar weg'. Een gulden regel!

– 'Probeer er samen met anderen via allerlei kanalen iets aan te doen'. Hier denk ik aan het op gang komen van het gesprek rond de preek. In veel gemeenten is dat nog niet echt duidelijk geordend. En dan kan het moeizaam verlopen. Ik denk wel dat het hier vooral voor ouderlingen en predikanten een belangrijke taak ligt. Zij kunnen het meeste bijdragen aan het scheppen van ruimte om als gemeente aan het werk te gaan met de prediking. Dan moet er ook echt plaats voor ontmoeting zijn. Voor een echt gesprek zijn luisterende partners nodig die met elkaar spreken op basis van wederzijdse aanvaarding. Als dat het geval is, moet je heel ver komen in de gemeente. Ik denk, dat Kruijswijk gelijk heeft, als hij zegt dat structuren taai zijn en traditionele patronen het lang uithouden. Dat is een klacht die je vaker hoort, juist van kerkgangers die verlangen naar een stukje openheid rond de prediking en daarover graag binnen de gemeente zouden willen communiceren.

– 'Persoonlijke verantwoordelijkheid waar maken'. Ieder in zijn ei-

gen positie en met zijn eigen mogelijkheden vanuit het motief van de liefde'. Eerlijk gezegd vind ik deze regel het minst duidelijk. Ik ben blij dat het motief van de liefde hier genoemd wordt. Vanuit dat motief mag je veel gemeenschap verwachten. Toch lijkt dat motief hier niet helemaal tot zijn recht te kunnen komen. Ik krijg nl. de indruk, dat de persoonlijke verantwoordelijkheid hier voorop staat en daardoor een wat individuele kleur geeft aan het motief van de liefde. Ik lees dat tenminste in de regels die volgen: 'De één zal het dan samen met de anderen lang kunnen volhouden. De ander is wellicht wat minder consequent. En de derde zal de weg van eigen kerkgemeenschap verlaten'. Wat de liefde uitwerkt kan dus blijkbaar heel verschillend uitvallen. Nu wil ik dat graag aannemen. We kunnen elkaar niet voorschrijven hoe we de broederlijke gestalte geven. Maar ik deuk dat we van liefde toch meer mogen verwachten dan wat hier staat.

Daarvoor verwijs ik naar wat wel het 'hooglied van de liefde' genoemd wordt (1 Cor. 13) 'De liefde is goedertieren,... zij zoekt zichzelf niet,... zij wordt niet verbitterd,... alles verdraagt zij'.

Ik weet wel, dat je op een heel goedkope manier zulke woorden gebruiken kunt om allerlei misstanden in de kerk toe te dekken. Dat wil ik niet. Dit is een levensbegin-sel dat voor iedereen in de kerk geldt, voorgangers en kerkgangers. Wat slecht is moet dan ook slecht genoemd (kunnen) worden in de kerk (zie het begin van dit artikel). Maar als de liefde echt liefde is, moet je op die basis meer kunnen verwachten dan wat Kruijswijk aangeeft. Het is mij te laconiek om dan te zeggen: De één houdt het lang vol, de ander is minder consequent, de derde gaat de kerk uit. Als liefde echt de verkeersweg binnen de gemeenschap der heiligen is (en zo tekent Paulus die in het geheel van de Corinthen-brief, zie hoofdstuk 12!), dan kun je niet zo

zonder nader commentaar de wegen uit elkaar laten gaan. (Kerkverlating heet in hetzelfde nummer van Bij de Tijd nog een zonde (p.9)).

In deze benadering zit nog iets te weinig van het gevecht om ter wille van Christus die ons aan elkaar geeft elkaar biddend vast te houden. Ik denk zeker dat daar grenzen aan zijn. Maar die kun je m.i. pas verkennen als je in Tekening brengt op welke wortel de kerk vergaderd wordt. Omdat dat een onderwerp op zich is, wil ik daar graag volgen & week apart op terug komen. Maar het staat voor mij wel vast, dat het gesprek over het zondagse voedsel gevoerd moet worden vanuit de wortel van de gemeenschap in Christus.

M meditatief

OPSTANDINGSKRACHT

Dit alles om Hem te kennen en de kracht zijner opstanding en de gemeenschap aan zijn lijden, & ik, aan zijn dood gelijkvormig worden-de...

Fil. 3 : 10

Het is Pasen geweest. Een mooi feest is dat altijd. Er gaat van die gebeurtenis op Pasen m'n geweldige zeggingskracht uit. Stel je voor: broze mensen worden aangeraakt door het Leven zelf!

Het gaat niet alleen over zeggingskracht. In de Bijbel kun je lezen over de kracht van Christus' opstanding. Die kracht is te kennen zelfs. Ik heb dat al heel lang een heel spannend woord gevonden. Het heeft voor je gevoel een bijna overweldigende lading. Want dat moet toch wat geweest zijn, die kracht waarmee de Here Jezus de banden van de dood brak, in zijn graf. Moet je je eens voorstellen wat daar voor ongelooflijke krachten bij loskomen. Wat een goddelijke energie!

Paulus schreef erover in Filippenzen 3 : 10. Over het kennen van Christus en zijn opstandingskracht... dat is wat hem beweegt in zijn leven voor God. Wat kan dat voor anderen betekenen, voor mensen als wij? Hebt u wel eens voor uzelf nagedacht over die kracht van de opstanding van de Here Jezus Christus in uw eigen leven? Dat leven van dag in dag uit, thuis of waar dan ook?

Paulus leerde de Here Jezus kennen onderweg naar Damascus. En toen had hij plotseling geen dingen

meer die hij God kon aanbieden als eigen werk. Hij had ook geen behoefte meer aan die dingen. Hij leerde Christus kennen en zijn gerechtigheid. En zijn leven betekende de kracht van Christus' opstanding zijn concrete bekering en zijn hartelijk zich geven aan de Here Jezus. En daarin wil hij verder komen, doordringen. Omdat de kracht van Jezus' opstanding zijn leven een wending gaf van dood naar leven.

Het betekent voor ons concreet dat wij afstand moeten doen van waarop we vertrouwen. Van die dingen waarmee we ons sterk maken voor God. En dat we werkelijk willen leven in dat krachtenveld van God, van Jezus' opstanding, van de Geest. Is dat immers niet een van de geweldige gevolgen van Pasen dat wij nieuw leven ontvangen in ons gebed?

Soms denk je... waar blijft het allemaal? Het lijkt in je eigen leven vaak al zo miezerig. Er is meer zwakte dan kracht. En kijk je om je heen, na Pasen, dan kun je je afvragen: verandert er nog wat? Gebeurt er nog wat?

We zouden met elkaar eens diep moeten nadenken over wat dat betekent in ons eigen leven: Christus leren kennen en de kracht van zijn opstanding. Die zoektocht zou als resultaat wel eens kunnen hebben dat we steeds meer door Jezus Christus gegrepen mensen worden, van wie het geloof werkelijk bergen kan verzetten! En die straks en nu zullen delen in de opstanding zelf!

JE BENT OUD EN JE WILT WAT

S. de Jong

W wandelen met God

Ouder worden

Bij alle verschillen die er **tussen mensen kunnen bestaan, is er één** ding dat ze **allemaal gemeenschap-pelijk** hebben: ze worden allemaal ouder.

Welke leeftijd wij nu ook hebben, **eens** zullen **we** – als God **ons** tenminste voor die tijd niet 'de eeuwige jeugd' heeft gegeven – **allemaal** oude en bejaarde mensen zijn. Mensen, **van** wie 'de sieraad hun **grijze haren** zijn' zegt de Spreuken-dichter (20, 29).

Mensen die, naast de problemen en **geloofsmoeiten** die **alle** kinderen **van God hebben, ook hun éigen specifieke moeiten kennen.**

Omdat ik met mijn 37 jaar **nog maar een broekje ben**, is het voor mij moeilijk me in te leven in wat een mens, als hij of zij op hoge leeftijd gekomen is, dan precies **ervaart en bezigt** houdt.

Daarom heb ik twee oudere mensen **uit** onze gemeente (76 en 86 jaar) **daar gewoon eens naar ge-vraagd.**

Ouder worden en sterven

'Sterven' **was** voor deze mensen een heel **belangrijk** onderwerp. **Zouden** ze als het zover was de **ge-loofsrust** en zekerheid **kunnen** blij-ven vinden?

Eén van de twee was daar iedere dag(!) **wel** even mee **bezig.** Of ze wilden of niet, aan het stee-**ven** werden ze ook voortdurend her-**innerd.**

Als je jong bent sta je daar niet zo bij **stil**, maar regelmatig **valt** er bij oudere mensen m'n zwart **omran-**de envelop in de brievenbus. Blijkt er **wéér** een kennis of **vriend(in)** **van hen**, in **dezelfde** leeftijd als zij,

overleden.

Reken maar dat dat niet **gemakke-lijk** is.

Dat maakt iedere keer **weer** diepe indruk op de betrokkenen. Je wordt als het ware er met je neus opge-**drukt**, hoe kwetsbaar je bent en dat er zo dadelijk **een moment komt** dat ook **jij** je kinderen en kleinkin-deren en **vrienden en vriendinnen** moet **loslaten.**

Ik **zou me kunnen** voorstellen dat het besef van het naderende einde je ook aan het piekeren zet. Piekeren over zonden uit het grijze verleden. **Die** gebeurd zijn, met alle gevolgen die eruit voortkwamen, waar niets meer aan te veranderen **valt**: je houding in **de kerk**, de op-voeding van je **kinderen**, door jou ingenomen (en fel verdedigde) standpunten, niet bijgelegde con-flicten...

Naast het naderende levenseinde vonden mijn gesprekspartners ook het leven **zélf moeilijker** worden nu **zij oud en bejaard werden.**

Ouder worden en afhankelijk zijn

Wie ouder wordt, wordt beperkt in zijn of haar mogelijkheden. Sommi-ge mensen durven er niet **meer** uit en wordt het meedoen aan allerhan-de activiteiten te druk. Anderen wil-len dat niet. Dat kan – zelfs al be-vindt je je in een groot **verzorgings-**of bejaardentehuis – voor **een** stuk eenzaamheid zorgen.

En dan zijn daar nog de lichamelij-ke ongemakken.

Sommige ouderen zijn slecht ter **been**, anderen worden doof of steeds slechter ziend, bij weer ande-**ren** gaat het verstand **achteruit.**

Als je oud word je zo **steeds meer afhankelijk.**

En dat kan heel moeilijk zijn.

Voor de mensen met wie ik sprak was het niet eventuele dementie of geestelijke aftakeling **waar** zij als ouderen **het** meest tegenop **zagen.** Zoals Mn heel treffend zei: 'als me **dat overkomt, dan ben ik** me daar toch niet meer **bewust van.**'

In hun ouder worden hadden zij de **mééste** last van- en zagen zij **het mééste** op **tegen** de lichamelijke afta-keling.

'**Dat** je niet **meer** kunt gaan en staan **waar** je wilt; dat je **lichaam steeds verder** aftakelt; dat je zo af-hankelijk wordt van andere men-sen'; w verwoordde **één** haar **groot-**ste moeite met het ouder worden.

(David(?) en afhankelijk zijn en sterven

De componist van psalm 71 is ook een bejaarde.

Hij heeft het over 'de tijd van de ouderdom en 'grijsheid'.

't Is ook iemand die de gevolgen van **zijn** leeftijd aan zichzelf kan **merken.**

Ergens in het **midden van** deze **psalm, waar hij** begint met melding te maken van zijn ouderdom, heeft hij het erover dat 'zijn krachten ver-**gaan.**'

Nou kan dat op allerlei manieren zijn gebeurd.

De persoon in kwestie kan bijvoor-beeld vanwege zijn leeftijd niet meer zo goed ter been zijn geweest. Zoals **koning** Asa, van wie verteld wordt dat **hij** 'ten tijde van zijn ou-derdom ziek werd aan zijn voeten' (1 Kon. 15, 23).

Het kan ook zijn dat het gehoor of het gezichtsvermogen van de psalmdichter **achteruit was** gegaan. Zoals de bejaarde Jakob van wie bekend was dat 'zijn ogen van de

ouderdom dof waren geworden' (Gen. 48, 10).

Waar de ouderdom zich bij de hoofdpersoon van psalm 71 precies deed gelden weten we **niet**, maar zeker is dat **hij** met de **jaren** aan krachten heeft ingeboet.

Hij is, nu hij ouder is, er duidelijk op achteruit gegaan en begint daar **mee steeds afhankelijker van mensen te worden**.

En daar komt in zijn geval nog een belangrijk ding bij: hij **wordt** lastig gevallen. Hij wordt **belaagd** door mensen '**die** het op zijn leven **gemunt** hebben' schrijft hij.

De bejaarde dichter van psalm 71 ziet zich, naast **toenemende afhankelijkheid**, dus **ook geconfronteerd** met zijn **mogelijk op handen zijnde sterven**.

God en afhankelijk zijn

Sterven, zonden, afhankelijk zijn of worden zijn zaken die je, als je oud en bejaard bent, intensief **kunnen** bezighouden en moeilijk **maken**.

Het zijn ook zaken waar je heel **gemakkelijk** voor kunt weglopen...

...door er niet aan te **willen** denken of er met je (**klein**)kinderen of broeders en zusters over te willen **praten**; ...door in bitterheid of **teleurstelling over wat** is geweest, of **angst voor wat komt, te blijven steken**. Maar die je allemaal **voor** God mag neerleggen!

De componist van psalm 71 laat bij al zijn moeiten duidelijk blijken dat hij weet bij wie hij als oudere het zoeken moet. Bij God!

Niet in het minst als je oud bent kan en wil God hulp geven. Daar hoeft je als bejaarde geen seconde aan te twifelen.

De psalmdichter geeft beargumenteerd aan **waarom** niet: **omdat God** een verbond met hem heeft gesloten!

'Bij U, o **Here**, **schuil ik**' zo **begint** deze oude man zijn psalm. Daarin valt direct die **zowel** majestueuze als intieme aanspraak op: '**Here**'. Niet het toch **wat** afstandelijke 'God' maar het **vertrouwelijke 'He-**

re/ 'Jahwe' / 'Ik ben die Ik ben' / 'Verbondsgod'.

Het noemen van **díe** naam **wil hier zoiets zeggen als: 'Ik ben erbij... of je nou 17 bent, 37 of 77, Ik ben erbij';** in je bejaardenwoninkje, in het **verzorgingstehuis waar** je zit, in de inrichting waar je verpleegd wordt, thuis, rond **en** na het sterven... Ik ben erbij!

God is voor deze psalmdichter niet zomaar een God. Hij is voor Hem de God **van** het **verbond**, die een blijvende relatie met hem heeft gesloten. Die hem dus **nóóit** alleen laat.

Dat vaste vertrouwen van deze oude van dagen hoor je ook doorklinken in de sterke woorden die door hem worden gebruikt. God is voor hem een 'rots' en een 'vesting', zijn 'verwachting' en een 'machtige toevlucht'.

Daaruit spreekt een massief vertrouwen.

Een vertrouwen die hij al zijn oude en bejaarde **broeders** en zusters **maar** al te **graag wil** geven: U wordt **door** God bewaard!

God heeft **toch een** verbond **met u** gesloten?

God heeft toch bij uw doop tegen u **gezegd: jij hoort bij Mij?**

God **heeft** toch zijn Zoon als Mid- & laar van het nieuwe verbond voor u gegeven?

Daaraan mag u, ook nu u oud en bejaard bent, het sterkst mogelijke **vertrouwen** ontlennen dat God u zal **helpen**.

Dat kan God rechtstreeks doen, daar kan God ook mensen voor gebruiken.

Gods verbond kent namelijk geen **oude-afhankelijke** mensen en jonge onafhankelijke **mensen**.

Dat idee mogen jongeren niet geven en hoeven ouderen niet **te hebben**.

Gods verbond kent alléén maar (zowel jonge als oude) afhankelijke mensen...

...die vanuit die gemeenschappelijke **afhankelijkheid u als** bejaarde graag wil **komen opzoeken**; ...die **dáárom**, als dat bij u vanwege uw leeftijd niet meer kan, bij u best

eens willen **komen schoonmaken** of **boodschappen** doen.

Die u **met** liefde, om de **eenzaamheid** te doorbreken, uitnodigen om bij hen een keer te komen **eten** of met u te gaan rijden of wandelen, bidden of **bijbellezen**.

God en sterven

Oudere mensen praten **veel** over vroeger.

Dat is logisch. Omdat de **kring** waarbinnen zij zich nu **bewegen** veel kleiner is, **maken** zij veel **minder** mee dan toen ze jong waren en nog volop in het leven stonden.

Daarom hoor je ouderen nogal eens terugvallen op hun eigen jeugd, op de jaren **dat** ze pas getrouwd waren of nog volop aan het maatschappelijk en kerkeijk leven deelnamen. Zo **blijkt ook** de oude en bejaarde dichter van psalm 71 verschillende keren terug op zijn leven.

En in dat leven blijkt het lang niet altijd rozengleur en maneschijn te zijn geweest.

Zoals er maar **weinige** ouderen **zijn** die, al terugblikkend kunnen zeggen: '**t** is in ons leven altijd **van** een leien dakje gegaan; we hebben praktisch geen moeiten ondervonden of tegenslagen **gekend**'.

Daar zorgt de **zonde** wel voor.

Maar die zonde en haar gevolgen hebben **niet** het laatste woord. Daar **weet de** psalmdichter alles van.

'**God** is **mijn** helper **vanaf het** aller-eerste **moment dat ik mij in de** baarmoeder **beyond**' erkent **hij**.

Het **ging** in mijn leven **vaak** anders dan hij gedacht of gewenst **had**.

Moeilijkheden zijn **hem** niet **bepaald** gebleven.

Maar vanaf het **allereerste** moment dat **hij** er was, was God er ook om hem te helpen.

Zoals één van de ouderen met wie ik gesproken heb, in de keuken aan de muur een bordje had hangen met daarop de sprekende tekst:

God heeft mijn leven anders geweven

dan ik had verwacht,

toch heeft dit zegen,

op al mijn wegen altijd weer ge-

bracht.

God is bij zijn kinderen...

... van het **allereerste** begin van hun leven op aarde
... tot het **allerlaatste** einde!

De hoogbejaarde **psalmdichter** kon, zeer **zeker** van zijn **zaak**, als zijn **ge-loof** belijden: 'God zal mij weer **levend** maken en mij uit de kolken van de **aarde** weer **doen** opstijgen'. Dat **betekende** voor hem toen **red-ding** uit concreet **levensgevaar**. Vandaag betekent dat **ten** diepste: in **Christus** immuun zijn voor de **dood**.

Stel je bent 70, 80.

Je staat **steeds** vaker op het **kerkhof**. Je weet: straks staan ze hier voor mij – **zondig** mens.

Dan hoeft dat **vooruitzicht** niet te benauwen.

Om het met deze **psalmdichter** te zeggen: 'op hetzelfde **moment** dat u **sterft**... zal **God** u weer **levend** maken'.

Zal Hij, op voorspraak van **Chris-tus**, u als **herboren** laten leven in het hemels paradijs. **Voor** eeuwig gelukkig.

Ouder worden en God

Waar wordt je leven door bepaald?

Waar draait het in je leven om?

Voor die vraag komt iedereen te staan.

Maar **zeker** ook mensen die **oud** en bejaard zijn.

Die immers op een **scharnierpunt** van het leven staan. **Het** leven op **aarde** hebben ze grotendeels achter zich, **het** nieuwe leven ligt min of meer pal voor **ze**.

Waar draait het dan bij je om?

De dichter van psalm 71 hoeft daar niet **lang** over na te denken.

Als je **oud** en **bejaard** bent...

... dan heb je een **héél** leven van Gods genade mogen **leven**; dan heb je **járen** **achtereen** mogen **erva-ren** wie de God van het **verbond** is; ... dan heb je een **mén** **sen** **leven** **lang** mogen horen en meemaken wat vergeving van **zonden** betekent, hoe God in moeite **tóch** telkens weer hulp **biedt**, hoe **gróót** **jouw**

zonden **zijn** en hoe **diep** Gods lief-de in Christus voor **jou** gaat...

Dan **kán** er eigenlijk maar één ding centraal staan in je **leven**: de **lof** op God!

Als je **psalm 71** achter elkaar eens doorleest, dan is het **ook** precies dat **wat** opvalt: de **lof** op God loopt als een rode draad **door** het **leven** van **deze** bejaarde dichter **heen**. Dat is – als je **zelf** **oud** en **bejaard** wordt of al bent – **best** iets om over na te **denken**.

Want zonder dat jij het misschien in de gaten hebt, kun je in je **omge-ving**, bij je kinderen en **kleinkinde-ren** **bekend** staan als **broeder** of **zus-ter**, als (o)pa en (o)ma aan wie je **nou** niet zo direct kunt **merken** dat God in hun **leven** **centraal** staat – omdat ze het **altijd** over **zichzelf** hebben, hun **kwaaltjes**, hun **zorgen**, dat het in hun **tijd** (in de kerk) **alle-maal** beter was...

Zó zou je toch eigenlijk niet be-kend horen te staan zegt psalm 71. Het **gaat** **toch**, niet in het minst als je **ouder** wordt, om God! Juist **dàn** weet je wat genade betekent! Juist **dàn** ben je in staat om **door-léefd** te zingen:

*Ik zal aan U mijn psalmen wij-den, O God van Israël,
bij harp en citerspel.
Mijn mond zal juichend U belij-den,
mijn ziel zal blij bezingen
Uw trouw en zingen
(Psalm 71:13 berijmd)*

Gebed voor ouderen

Heer God,
draagt **zorg** voor hen
die door de **winter** van het leven
gaan.

De spankracht van hun geest **ver-mindert**
en hun hart **geraakt** **moe**.
Hun lichaamskrachten nemen af
en ze **handhaven** zich moeilijk
in deze wereld.

Ze kennen geen drukke dagen meer
en hun tijd wordt **gevuld**
met schijnbaar **onbelangrijke** din-gen.

Heer God,
geef hun het besef
dat elke **dag** van het **jaar**
zinnvol **blijft**.
Dat ze **vrij** mogen **zijn**
van alle **verbittering** om het **verle-den**,
van alle ontgoocheling om het **he-den**
en van alle angst **voor** de toekomst.

Zo zal eigen onmacht
hen niet ontmoedigen
en de ontrouw van anderen
hen niet ongelukkig **maken**

in Christus.

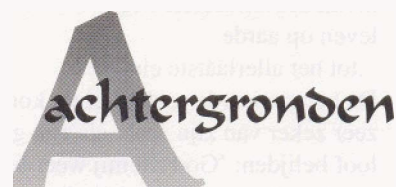
(Jean Galot)

¹ Met dank aan mw. H.L. Schaap-Smit te Sexbierum en mw. T. Elgersma te Franeker.

ROMEINEN 7 EN GROEI IN HEILIGING: SAMEN EEN STAP VERDER

A.L.Th. de Bruijne, A.Kamsteeg,
A. de Ruiter, H.J.D. Smit

In het najaar van 1996 schreven A.Kamsteeg, A. de Ruiter en H.J.D. Smit in dit blad drie artikelen over Romeinen 7¹ en de betekenis van dit bijbelhoofdstuk voor de groei in levensheiliging. Daarop reageerde A.L.Th. de Bruijne met drie artikelen.² Hij stond achter veel van hun bedoelingen, maar was op centrale punten ook kritisch. Na dit gesprek op papier hebben we met z'n viere mondeling doorgepraat. We zijn die gesprekken biddend ingegaan en hebben ook de resultaten aan de HERE voorgelegd. Het bleek dat wij op meerdere punten elkaar kunnen overtuigen of vinden. En ook de overblijvende verschillen zijn niet zo ingrijpend dat ze die overeenstemming overschaduwen.

Het leek ons goed om ons met die uitkomst samen tot de lezers te richten, die tenslotte eerst getuige waren van ons verschil van mening. Vaak verzanden discussies of blijven standpunten tegenover elkaar staan. Het is fijn om te merken dat je door Gods genade ook samen verder kunt komen.

Opzet

In dit artikel willen we eerst op een rij zetten, waarin we het eens zijn. Daarna noemen we de overblijvende verschilpunten. Tenslotte kijken we terug op de gevoerde discussie over Rom 7 en de groei in levensheiliging.

Om de punten van overeenstemming en verschil uit de verf te laten komen, moeten we telkens even teruggrijpen op de standpunten zoals verwoord in onze eerdere schriftelijke discussie met elkaar. Dit kan echter maar kort, zodat we de lezer aanraden om – als hij er dieper in

wil doordringen – de bewuste artikelen erop na te slaan.

We hebben er niet voor gekozen om precies na te gaan hoe het komt dat aanvankelijk meningsverschil op meerdere punten uitmondt in meer harmonie. Verschillende factoren spelen daarbij waarschijnlijk een rol. Hebben we onze visie wel duidelijk genoeg verwoord? Waren we misschien bevangen door eenzijdige accenten terwille van de zaak die we onder de aandacht wilden brengen? Hebben we elkaar geïnterpreteerd vanuit een zeker vooroordeel? Was er misschien teveel nuancering? Overzien we voldoende wat aan verschillende accenten vastzit? In ieder geval werkte het onderlinge gesprek verhelderend en leidde het ook tot bijstelling en meer evenwicht in onze standpunten.

Behalve dat wij het opbouwend vinden om waar mogelijk een discussie publiek te laten uitlopen op groei in overeenstemming, hebben wij nog een reden om dit artikel te schrijven. Zowel Kamsteeg, De Ruiter en Smit (K/dR/S) als De Bruijne (dB) lieten blijken dat zij in de huidige situatie van onze kerken verlangen naar groei in het leven met God en in de heiliging. Het zou jammer zijn als de noodzakelijke discussie over verschilpunten dat gezamenlijke verlangen naar de achtergrond zou duwen.

Gezamenlijke intenties

In zijn derde artikel noemt dB een zestal accenten van K/dR/S om concreet te maken waarin hij hun intenties deelt. Wij halen die hier ook samen nog even naar voren:

1. Bij meerderen leeft de gedachte

dat wij 'nu eenmaal zondaars' zijn en dat je daarom nooit echt iets goeds kunt doen. Dan draait het geloofsleven eenzijdig om schuld en schuldvergeving en komt de praktijk van de heiliging gauw tekort.

2. Meerderen kennen niet of nauwelijks een eigen liefdesband met de levende Persoon Jezus Christus. Toch vormt die band aan Christus het hart van het geloof en zet die de toon voor heel het leven met God.
3. Als die liefdesband met Christus niet of nauwelijks leeft, gaat het ook mis met de beleving van de christelijke vrijheid. Dat kan aan je persoonlijk en gezamenlijk geloofsleven een wetenschappelijk en dwingend karakter geven.
4. Terecht leggen wij nadruk op onze verantwoordelijkheid in het verbond met God. Maar meerderen beleven die zo, dat ze haar alleen maar opvatten als ons dankbare antwoord op Gods genade. Daardoor mist nogal eens het besef dat ook onze levensheiliging eerst in Christus helemaal gegeven is en vervolgens door Christus zelf in ons tot stand gebracht wordt. Christelijke verantwoordelijkheid is in de eerste plaats dat je jezelf in geloof toeëigent wat je in Christus al hebt en zo actief wordt op de krachtenstroom van de Geest.
5. Schort er niet veel aan ons gebed, met name aan ons aanhoudende danken voor en bidden om de doorwerking van de Heilige Geest, zoals zond. 45 HC dat verwoordt? Juist dat gericht gebed om de Geest is de atmosfeer waarin het christelij-

ke leven opbloeit en de strijd van het geloof **kan** worden volgehouden. Je durft **dan** veel te verwachten, niet van jezelf, maar van wat Hij in ons wil doen.

6. Wij staan als christenen in de westerse cultuur vandaag **voor** de noodzaak om **te zoeken welk** verband er bestaat tussen geloof en psyche, geloofscrises en psychische crises en **geloofs-**groei en psychische **groei**. Verschillende **engelstalige** auteurs zijn ons daarin voor en kunnen ons daartoe stimuleren.

in **onze** onderlinge gesprekken kwam nog een punt naar voren dat wij, ieder vanuit de eigen **praktijk**, **vandaag belangrijk** vinden. Er bestaat een nauwe samenhang tussen het beeld van God dat je **meekreeg** of jezelf **vormde** en de groei van je geloof. Meerderen blijken, **soms** onbewust, rond te lopen met een vertekend godsbeeld. Als je beeld van God afstandelijk is, misschien zelfs hard en autoritair, kan het wel een plicht **voor** je zijn **om God beter te leren kennen** en zo te groeien in je geloof. Maar je zult niet gauw naar zulke **groei** verlangen. Hoe meer je **God** in het hart leert zien bij Christus, des te sterker ga je van God houden. En juist die liefde voor God **doet** je verlangen naar meer **kennis** van Hem. Die **liefdevolle** kennis van **God** en Jezus **vormt** het geheim van alle geestelijke groei.

Samen **vinden** wij dat dit zaken zijn **waarmee** wij als **gereformeerde** **vandaag** intens bezig moeten zijn.

Geen fasenstructuur

In Rom 7 : 13-26 zegt Paulus: het goede dat ik wil doen, doe ik niet. En hij roept uit: ik ellendig mens, wie zal **mij** verlossen van het **lichaam dezès dood**s! Daarop antwoordt hij zelf: **Gode** zij dank, **door Jezus Christus, onze Here!** K/dR/S stelden: zo spreekt Paulus als hij weer **terugvalt** in pogingen

om zelf heilig te worden met **K-****hulp** van de wet. **Dan** loop je vast. Maar zodra je **weer** 'in Christus' bent, komt het nieuwe leven juist wel van de grond. En elke christen moet **telkens** dit gevecht voeren: niet vleselijk, in eigen kracht, heilig willen **zijn**, maar afhankelijk van de Geest leven uit de heiliging die je in Christus al hebt. DB concludeerde uit hun uitleg van Rom 7 dat K/dR/S in het christelijke leven een fasenstructuur **aan-**brenge(n): je bent of in het vlees, of in **Christus**. in de **praktijk** van je christen-zijn is dat een voortdurend **heen** en weer. Maar op die **momenten** dat je in Christus bent, heb je het oude leven achter je gelaten. Hij bracht **daartegenin** dat je ook als nieuwe mens in Christus nog te maken hebt met wat je vlees **doet**. Tegelijk met de **vrucht** van de Geest zie je ook de praktijk **van** je zonde. **Du s past de uitroep van** Paulus niet alleen als je weer **terugvalt** in een wettisch spoor, maar ook als je **afhankelijk van Christus** je **inzet** voor een heilig leven met God. Uit ons onderlinge gesprek bleek dat K/dR/S geen fasenstructuur willen voorstaan. Zij vinden wel dat hun uitleg van Rom 7 recht doet aan Paulus' bedoeling. Daar gaat het volgens hen wel om de **tegenstelling tussen** zelf heilig-willen zijn en uit Christus leven. Maar los van de uitleg van Rom 7 zijn ze het met d13 eens dat ook de christen die leeft door de Geest op zijn zonde stuit en soortgelijke woorden moet spreken als Paulus doet in Rom 7. Zij erkennen dat er in het christelijke leven **een** gelijktijdigheid is **van** zonden en **levensheili-**ging, van vlees en Geest. Zij willen niet afdoen **van het reformatische** 'simul iustus et peccator' (tegelijk rechtvaardige en zondaar). Ook **dB** houdt vast aan zijn uitleg van Rom 7. Maar hij is het er helemaal mee **eens** dat het veel verschil maakt of je zelf je **best** doet op **een** wettische manier of actief bent in **afhankelijkheid** van **Christus'** Geest. Los van de vraag of **Rom 7** dat bedoelt te zeggen, is dit ook

volgens hem een belangrijk punt van **geloofsstrijd** in het **christelijke** leven.

Geen idealisme

K/dR/S spraken in hun artikelen op een optimistisch toon over wat er mogelijk is aan levensheiliging. Zij stelden: het is met de heiliging net zo als met de rechtvaardiging. Je hebt ze helemaal in Christus. **Als** je maar volkomen zou geloven, zou ook je heiliging helemaal in je doorwerken.

DB **was** bang dat er zo een idealistische trek in het **christelijke** leven zou komen. Ons leven in **heiliging** heeft elk moment weer de basis van de rechtvaardiging nodig. En het ligt niet alleen aan ons gebrek-**kige** geloof wanneer je niet volmaakt heilig wordt, maar daarin steekt ook Gods beleid. **Telkens** als je je de rechtvaardiging in geloof eigen maakt, vormt deze een werkelijkheid die **helemaal** aanwezig is, maar in de **heiliging** gaat **God een** lange weg met ons, die pas eindigt na **dit** leven.

In ons onderlinge gesprek kwam naar voren dat K/dR/S het een **groot** risico vinden dat wij onze eigen geestelijke armoede en achterblijvende **levensheiliging** goedpraten door te wijzen op **Gods** beleid. Maak je God w niet **verantwoordelijk** voor jouw zonden? DB ziet dit gevaar en vindt met hen dat de huidige situatie onder **gereformeerde** christenen vraagt om dit accent: Christus' Geest wil in ons leven meer doen **dan** wij vaak denken! Tegelijk zijn K/dR/S het met d3 eens dat het toch wel **Gods** beleid is, dat de heiliging ons **niet** ineens en **totaal** wordt toegeëigend, maar **dat** Hij daarvoor in ons leven een weg **gaat**. Tegelijk is Hij niet **verantwoordelijk** voor onze zonde. Maar om dat te **kunnen** blijven **zeg-**gen, moet je niet dit beleid van God ontkennen. **Als** je nadenkt over het christelijk geloof stuit je vaak op de **vraag** hoe Gods beleid en onze verantwoordelijkheidsa-men gaan. Net als bij de andere the-

ma's **waar** dit speelt, **moet** je **ook** hier die beiden voluit laten staan.

Strijd en overwinning

DB zag het idealisme van K/dR/S vooral in de **overwinningstoon**, waarop zij **spraken** over het christelijke leven. Daar bracht hij tegenin dat wij wel 'in Christus' **meer** dan overwinnaars zijn, maar dat dit in **ons** eigen leven in de eerste plaats strijd tegen de zonde inhoudt. **Overwinningen** in het christelijke leven zijn geen resultaten die je eenmaal boekt **en** voortaan in jezelf bezit. in **ons** onderlinge gesprek bleek dat **wij** het hierover eens **zijn**. Overwinnaar **zijn** in Christus houdt niet in dat je allerlei **zonden succes-**sievelijk achter je laat. Christus' overwinnende kracht blijkt juist **vooral** waar je **je** zonden nimmer meer gewoon vindt, maar er **echt** verdriet **over** krijgt **en** je **vanuit** zijn overwinning **en** in **zijn** kracht jezelf **er** niet bij neerlegt, maar **ertegen** strijdt. In dit leven **zijn** **kruis** **w** **op-**standing, **strijd** **en** overwinning, lijd en glorie nooit los **van** elkaar aanwezig in je leven als christen. **Groei** in heiliging betekent niet dat je **jezelf** langzaam **wat** minder als een zondaar mag zien. Je leert juist jezelf als **zondaar** én als **nieuwe mens** in Christus al dieper kennen. Je groeit in het goede, maar dat gaat gepaard met dieper inzicht in je **zonde**. Groei in de hoogte **en** in de diepte gaan je **leven** lang samen. **De** hoogste **bomen** hebben de diepste wortels.

Dordtse Leerregels

Wij vonden **elkaar** in ons gesprek over mogelijk **idealisme** en Gods beleid in de heiliging **heel** duidelijk toen we samen nog eens nalazen **wat** we **belijden** in de Dordtse Leerregels (hoofdstuk V, 1-2). We schrijven dat hier even **helemaal** uit:

Degenen die God **naar** zijn voornemen roept tot **&** **gemeenschap** met zijn Zoon, onze Here Jezus Christus, en door de Heilige

Geest opnieuw geboren doet worden, verlost Hij wel **van** de tirannie **en** **slavernij** **van** de zonde. Maar Hij verlost hen in dit leven niet helemaal **van** het vlees **en** het lichaam der zonde. Hierdoor zondigen zij in hun **zwakheid** elke dag weer **en** zelfs **aan** de beste werken van de heiligen kleven gebreken. Dit geeft hun voortdurend reden zich voor God **te** verootmoedigen **en** hun toevlucht **tot** de gekruisigde Christus **te** nemen. **Ook** gaan zij daardoor **steeds** **meer** het **vlees** doden door de Geest der geboden **en** door zich te oefenen in een godvrezend leven **en** zij **ver-**langen vurig naar het **bereiken** van de volmaaktheid. Dit **doen** zij, tot zij, verlost uit het lichaam des doods, met het Lam van God in de hemelen zullen regeren.

Niet alleen met ons **verstand** **maar** ook vanuit onze **levenspraktijk** beamen wij dit alle vier voluit. Hier vind je alles **samen**: Het is Gods **h-**leid **om** ons pas na dit leven te verlossen van het vlees. Daardoor **zondigen** wij **elke** **dag**, **ook** als wij vanuit Christus' **overwinning** tegelijk het goede doen. Die zonde blijft dus onze **verantwoordelijkheid**. Strijd **en** overwinning **gaan** bovendien **samen** tot het einde. In het leven **van** de **heiliging** is daarom ook je rechtvaardiging elke seconde **actueel**. Tegelijk **hoef** je **geen** slaaf meer te zijn **van** de zonde **en** **kun** je afhankelijk **van** de Geest **steeds** **meer** het **vlees** doden. Typerend voor zo'n christelijk leven is een **vurig** verlangen naar het daadwerkelijk **bereiken** van de volmaaktheid **die** je in Christus al hebt. Wat is dat verlangen anders dan een verlangen **naar** geestelijke groei?!

Groeien in Christus

Ook als het gaat om de aard van de geestelijke groei hebben wij geen echt verschil van inzicht. In hun artikelen legden K/dR/S/ veel nadruk op bepaalde 'weldaden' (om het klassiek te zeggen) die **wij** **van**

Christus krijgen, met name **levens-**heiliging **en** groei. DB zag daarin het gevaar dreigen dat wij wel bij Christus beginnen, maar vervolgens toch meer letten op onszelf **en** **wat** er in **ons** te ervaren is van het nieuwe **leven** dat Christus **ons** geeft. **En** **groeien** is in de bijbel niet **alleen** groeien uit Christus, maar ook naar Hem toe groeien. Ons gesprek met elkaar bracht aan het licht dat wij ook **hierover** het-zelfde denken. Met de woorden van Johannes de Doper **kun** je zeggen: Hij moet wassen, ik moet minder worden. Groeien is **groeien** in de **doorleefde kennis** van Christus. Daarom **typeert** het een christen **ook**, volgens de Dordtse Leerregels **en** volgens art 29 NGB, dat hij voortdurend zijn toevlucht neemt tot Christus.

Verschillen: Rom 7

Zijn er dan geen verschillen meer tussen ons? Zover **willen** wij **niet** gaan. In het bovenstaande bleek al dat we over de uitleg van Rom 7 nog steeds **grondig** verschillen. K/dR/S menen dat daar weliswaar de **bekeerde Paulus** **spreekt**, **maar** dan in de positie van een christen die weer terugvalt in de vleselijke pogingen om zelf het **goede** dat Gods wet leert, te doen. DB meent dat Rom 7 een **deel** van de werkelijkheid **van** het bekeerde leven tekent: door Gods Geest **wil** je **op-**recht het **goede** doen, maar vaak doe je in de praktijk toch weer zonde. Omdat Rom 7 voor veel onderdelen van de gereformeerde belijdenis belangrijk is, moeten we dit verschil in uitleg niet wegwerken, maar erover doorpraten. Toch is voor onze discussie de lading van dit verschil af, omdat we het **over** de achterliggende geloofswaarheden **en** de **geloofspraktijk** op **grond** van andere bijbelteksten eens **zijn**. Tegen die achtergrond erkennen we over **en** weer de vrijheid van exegese **en** gaat het om een exegetische discussie **zoals** je die **over** veel bijbelteksten kunt voeren.

Oude mens en vlees

Een verschil is er ook in het spreken over oude en nieuwe mens.

K/dR/S stellen: de oude mens is 'in Christus' dood. **Van** dat feit mag je uitgaan. DB **meent**: de oude mens is weliswaar dood 'in Christus' maar in jezelf is hij vaak nog springlevend en **moet** je hem nog doden.

in **ons** onderlinge gesprek bleek dat K/dR/S verschil maken tussen oude **mens** en **vlees**, terwijl dB beiden in elkaars verlengde ziet. K/dR/S zeggen: je oude mens is dood in Christus, je **bent** een nieuwe mens, maar je hebt nog wel 'je vlees' dat je tot zonde verleidt. DB **zegt**: je hebt twee identiteiten tegelijk, je oude en je nieuwe ik. In **Christus** mag je je nieuwe **ik** zien als je **echte** ik, maar dat oude ik is er nog wel. Je kunt dat oude ik oude mens **noemen**, en ook vlees.

Dit verschil is niet **ingrijpend**, omdat ook K/dR/S je **nieuwe** menszijn zien als een werkelijkheid 'in Christus' en tegelijk de werkelijkheid van het vlees in de christen erkennen. Daarmee lijkt het vooral **een** terminologische kwestie. Misschien speelt hier een rol dat de betekenis **van** bijbelwoorden in hun eigen context niet altijd overeenkomt met diezelfde woorden zodra wij ze als dogmatisch begrip of in de **geloofstaal** gebruiken. Bovendien is het de vraag of de woorden in de verschillende bijbelse verbanden altijd hetzelfde betekenen.

M.a.w.: bedoelt de **bijbel** altijd hetzelfde als het gaat over 'oude mens' en 'nieuwe mens'? En heeft zondag 33 HC de begrippen 'oude en nieuwe mens' op grond van andere bijbelteksten misschien meer lading gegeven dan die woorden als zodanig in hun bijbelse verbanden hebben?

Onvolkomen geloof en leven

Niet helemaal **kwamen** we ook uit een volgend punt. K/dR/S stellen: je hebt alles **voor een** heilig leven in **Christus** gekregen, dus ligt het

aan je geloof als je niet volmaakt heilig bent. Zij bedoelen daarmee niet te **zeggen** dat die volmaaktheid dus in beginsel bereikbaar is, want in dit leven blijft ons **geloof** altijd onvolkomen. Wel is de strijd in het leven van een christen vooral de strijd om telkens weer **helemaal** te geloven. DB meent: je hebt **alles** voor **een heilig** leven in **Christus** gekregen, maar zelfs al zou je een volkomen geloof hebben dan zou het nieuwe leven dat je uit Christus **krijgt**, nog botsen op de macht van de zonde en was er nog strijd nodig. Behalve de strijd **om** te geloven is er **ook** de strijd vanuit het geloof tegen het oude leven.

Het verschil kun je mooi in beeld brengen met **woorden** uit het avondmaalsformulier. **Daar** erkennen wij: 'wij hebben geen **volkomen** geloof, wij dienen God niet met zoveel ijver als wij verplicht **zijn**, en wij hebben dagelijks met de zwakheid van ons **geloof** en de kwade begeerten van het vlees te strijden'. K/dR/S **zeggen**: het gaat hier ten diepste om dezelfde zaken, want een onvolmaakt geloof is de **oorzaak** van ons **gebrek aan** ijver in de dienst van God en van de successen **van** het vlees. Ten diepste speelt er in je leven als christen één groot strijdpunt. DB vindt dat je een onvolmaakt geloof kunt onderscheiden van **een** onvolmaakt leven, en dat dit twee strijdpunten zijn.

Rechtens vrij

In de discussie speelde Rom 6 : 7 een rol: wie gestorven is, is rechtens vrij van de **zonde**. K/dR/S stellen: dit 'rechtens' **staat** er eigenlijk niet, het gaat in **Rom** 6 niet **om** de rechtvaardiging, maar om de heiliging. DB betoogde dat zij zich vergisten, **omdat** Paulus wel degelijk het woord 'gerechtvaardigd' schrijft. K/dR/S erkennen dat **hij** inderdaad **een** woord gebruikt met een juridische kleur, terwijl dB **toestemt** dat het verband van **Rom** 6 gaat om de heiliging. Toch blijven K/dR/S van mening

dat Paulus hier bedoelt dat wij in **Christus** vrij **zijn** van de macht van de **zonde** en zo het leven in heiliging stimuleert. DB meent dat Paulus hier de vrijheid bedoelt van de aanspraken van de zonde op ons leven en deze **rechtswerkelijkheid** hier inbrengt als vaste basis voor het leven in **heiliging**.

De rol van Rom 7 in de discussie

In ons gezamenlijke contact kwamen we tot de overtuiging dat de hele **discussie** rond de uitleg van Rom 7 **vertroebelend** heeft gewerkt als het gaat om de zaak van de levensheiliging. Overzien wij de bijdragen van de afgelopen jaren, dan blijkt er een soort **actie-reactie**-mechanisme opgetreden.

K/dR/S begonnen met een pleidooi voor geestelijke groei en **levensheiliging**. Daarin stelden zij aanvankelijk niet **Rom** 7 aan de orde. Zij beriepen zich **vooral** op Amerikaanse **auteurs** en ook op Watchman **Nee**.

Anderen reageerden daarop met een **zekere** zorg: zij proefden **accenten** waarover zij vragen hadden, en waarschuwden dat met het goede van Nee en anderen ook verkeerde invloeden uit hun werk konden meekomen. In dat verband is door anderen **dan** K/dR/S/ Rom 7 voor het eerst genoemd: in de eerste plaats vanuit de zorg dat de blijvende werkelijkheid van de zonde vergeten zou worden in het pleidooi voor geestelijke groei, en in de tweede plaats als voorbeeld **van** een verkeerd accent bij Watchman Nee.

K/dR/S gingen daarop in en **kwamen** tot een andere exegese van Rom 7 dan in gereformeerde kring gebruikelijk was. Daarop klonken bezorgde reacties: hun visie op de heiliging werd gezien in het licht van hun andere **exegese van** Rom 7 en dat riep waarschuwingen op. Vervolgens legden K/dR/S hun uitleg van Rom 7 publiek **neer** en probeerden zij zo te voorkomen dat met **een beroep** op Rom 7 hun plei-

doel **voor** geestelijke groei werd be-
streden. Daarop reageerde dB zo
dat hij weliswaar het pleidooi voor
geestelijke groei ondersteunde,
maar toch bleef waarschuwen te-
gen z.i. ongereformeerde elemen-
ten in hun kijk op de heiliging, om-
dat hij hun visie bleef zien in het
licht van hun uitleg van Rom 7.

Ons gezamenlijke contact bracht
echter aan het licht dat deze verbin-
ding niet nodig was. De visie van
K/dR/S op de heiliging wordt niet
alleen bepaald door hun specifieke
uitleg van Rom 7, maar ook door
andere bijbelplaatsen. Daardoor
blijven zij wel degelijk binnen het
kader van de gereformeerde confes-
sie op dit punt, al zijn er op ver-
schillende momenten wellicht ook
minder gelukkige uitlatingen ge-
weest. Daarom passen de typerin-
gen die dB gebruikte bij nader in-
zien ook niet op hun visie. Hij ty-
peerde hun uitleg van Rom 7 en de
daarmee samenhangende visie op
de heiliging als 'doperse denklij-
nen' en 'een ongereformeerd w-
cent'. Het is wel zo dat hun uitleg
van Rom 7 niet de klassiek-gerefor-
meerde is, en op enkele punten zou
kunnen passen bij een heiligings-
leer in een meer 'dopers-evangeli-
sche' lijn, maar bij K/dR/S wordt
de visie op de heiliging breder ge-
voed dan door hun uitleg van Rom
7 alleen, zodat ze binnen het gere-
formeerde kader blijven. Daarom
doen die typeringen geen recht aan
hun opvattingen als geheel.

Slot

Achteraf kun je betreuren dat het
pleidooi voor geestelijke groei en-
kele jaren geleden zo snel is gepa-
reerd vanuit Rom 7. Daardoor
kreeg het gesprek over levensheili-
ging de kleur van een principiële
discussie over Rom 7. Verschillen-
de deelnemers aan die discussie
hebben zich daardoor wellicht in
een hoek laten dringen waarin zij
niet thuishoren.

Wij beweren niet dat er helemaal
geen risico's zijn. Aan de ene kant
zijn er kerkleden die zich in hun

verlangen naar geestelijke groei op
dit punt van het gereformeerde
spoor verwijderen. En tegelijk kun-
nen er anderen zijn die met princi-
piële bezwaren camoufleren dat zij
de vernieuwing van hun geloof en
leven eigenlijk niet willen. Aan de
ene kant kun je in je enthousiasme
over bepaalde auteurs gemakkelijk
onbedoeld onbijbelse accenten in-
porteren. En aan de andere kant
kun je zo je veiligheid in je eigen
traditie zoeken, dat je niet meer
openstaat voor het waardevolle dat
God elders geeft.

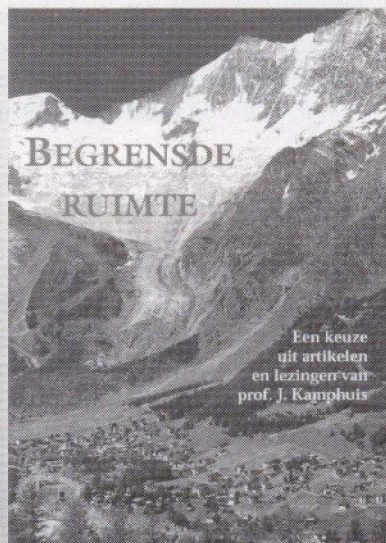
Naar de ene kant willen wij er-
men voor waarschuwen om &
geestelijke groei niet te benaderen
met een soort fasenstructuur en los
te maken van Christus zelf. Minder
gelukkige uitlatingen blijven een ri-
sico. Maar naar de andere kant wil-
len wij tegelijk samen benadrukken

dat ook binnen een voluit gerefor-
meerd kader het verlangen naar
groei in het leven met God en in de
levensheiliging past en alle ruimte
verdient. Wat zou het mooi zijn als
we dat verlangen, en dan op die ma-
nier, almeer samen doorleven in on-
ze kerken, en tegen die achtergrond
verder praten over verschillen van
inzicht. We hebben in onze ge-
sprekken gemerkt dat God vaak
meer doet dan je verwachtte. Daar-
om durven we met veel verwach-
ting hierom te bidden.

¹ A. Kamsteeg/A. de Ruiter/H.J.D. Smit,
'Romeinen 7 - wat niet kan', 'In hoeverre is
Rom 7 werkelijkheid voor de christen?',
'Antwoord op vragen', in *De Reformatie* 72
(1996) nrs. 2, 3, 4.

² A.L.Th. de Bruijne, 'Romeinen 7 - pio-
nierswerk nodig?', 'Groei in Christus',
'Accenten die wij nodig hebben', in *De Re-
formatie* jrg. 72 (1996) nrs. 5, 6, 7.

BEGRENSDE RUIMTE

Een keuze
uit artikelen
en lezingen van
prof. J. Kamphuis
Samengesteld
ter gelegenheid
van zijn
75e verjaardag

Onder redactie van
H.J. Boiten en J.J.C. Dee

Verkrijgbaar bij de boekhandel
416 pag., ing. f 39,50

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.
Postbus 25, 4460 AA Goes, tel. 0113-215591

KERKORGANISTEN GEZOCHT

J. Smelik

Kerk en muziek

*Het is eigenlijk een aftandse opmerking: 'predikanten en organisten hebben gemeenschappelijk **dut zij** 's zondags na de kerkdienst gespreksonderwerp **bij de koffie zijn**'. Er zijn echter kerkelijke gemeenten waar **deze opmerking tot de verleden tijd lijkt te behoren**. In die zin dat **hef koffiegesprek** daar alleen nog **moor** over voorgangers kan gaan omdat er geen organisten (meer) zijn. Deze kerken moeten elke zondag op zoek naar organisten van buitenaf.*

Wanneer ik het goed zie, zijn er globaal twee oorzaken waardoor gemeenten niet of moeilijk aan organisten kunnen komen. Allereerst zijn er minder mensen die orgel gaan spelen. Een tweede oorzaak lijkt mij dat de drempel om 's zondags te spelen hoger is geworden.

Minder organisten

Landelijk gezien is er de laatste jaren een tendens dat het aantal mensen dat orgel gaat spelen afneemt. Die ontwikkeling is niet alleen op muziescholen vast te stellen, ook de toestroom naar de beroepsopleiding stagneert. De daling van het aantal kerkorganisten is momenteel zo ver gevorderd dat kerken niet altijd meer kunnen rekenen op een 'natuurlijke aanwas' van het organistenbestand.

De afname hangt samen met nogal ingrijpende veranderingen die de afgelopen decennia in de protestantse muziekcultuur plaatsvonden. Vermoedelijk is de diversiteit aan instrumenten, die protestanten be-

spelen, groter geworden. Meer protestanten zijn andere instrumenten dan toetsinstrumenten gaan bespelen.

Maar ook binnen de wereld van het toetsinstrument zijn er belangrijke verschuivingen op te merken. Zoals uit recent onderzoek blijkt, verloor het harmonium rond 1890 een vaste plaats in protestantse huisgezinnen. Omstreeks 1920 stond dit instrument bekend als typisch 'calvinistisch'. Voor een belangrijk deel werd het harmonium gebruikt om liederen te spelen en te begeleiden die men ook in de kerkdienst zong. De overstap van harmonium naar kerkorgel werd makkelijk genomen. Temeer omdat

het repertoire dat in de kerk gespeeld moest worden, toch al thuis op het harmonium werd gespeeld. Wie thuis de Psalmen van Worp kon spelen, kon dat ook in de kerk. Na de Tweede Wereldoorlog werd in protestantse huiskamers het harmonium steeds meer vervangen door elektronische orgels. Voor de aanwas van het kerkorganistenbestand had deze ontwikkeling geen noemenswaardige nadelige gevolgen.

Dat ligt anders bij de opkomst van het keyboard. De harmoniumspelers, die vroeger veelal kerkorganist zouden worden, zijn verdwenen en hebben meer dan eens plaats gemaakt voor keyboardspelers. Daarbij is de overstap van keyboard naar (kerk)orgel veel minder voor de hand liggend. Alleen al omdat het repertoire dat op de instrumenten gespeeld wordt, nogal ver uit elkaar ligt. Het keyboard is nauw verbonden met lichte muziekgenres. Anders geformuleerd: de keuze voor het keyboard en appreciatie van lichte muziekgenres blijken over het algemeen hand in hand te gaan.

Uiteraard heeft elk instrument en elk muziekgenre recht van bestaan. De praktijk wijst echter wel uit dat eenzijdige oriëntatie op, en eenzijdig gebruik van lichte muziekgenres veelal gepaard gaan met een aversie voor conventionele genres, waarvan o.a., de kerkmuziek zich bedient. De kloof tussen muziekgenres die men in de kerk en thuis gebruikt, is groter dan ooit. Natuurlijk waren er vroeger ook muziekgenres die alleen in niet-liturgische context gebruikt werden. Maar de kerkmuzikale en niet-kerkmuzikale genres konden over het algemeen in goede harmonie naast elkaar be-

staan en gewaardeerd worden. Zo zijn er muzikale relaties aan te wijzen tussen **enerzijds** melodieën van **kinderliederen** uit grootmoeders tijd en **anderzijds** melodieën van **kerkliederen**. (Het is dan **ook** niet zo vreemd dat momenteel zowel het kerklied als het **traditionele** kinderlied op de achtergrond gedrongen dreigen te worden). Een dergelijke relatie is veel minder sterk aanwezig tussen lichte **muziekgenres** en **kerkliederen**. In het verlengde **hiervan** bestaat er ook geen nauwe **connectie** tussen **keyboard** en kerkorgel, en zijn keyboard-spelers doorgaans niet als potentiële **kerkorganisten** aan te **merken**.

Het is dus zaak dat in de kerken aandacht besteed wordt aan de **aanwas** van organisten. Hierbij zal vooral gedacht moeten worden aan jongeren. Bij menig jongere heeft het orgel een stoffig imago. **Vermoedelijk** zal dat niet in de laatste plaats **veroorzaakt** zijn doordat te velen 's zondags met slecht of oersaai **orgelspel** geconfronteerd worden. Dat het orgel en **orgelmuziek** ook heel levendig, eigentijds en verrassend kan **zijn**, is bij een groep jongeren wel duidelijk te maken. Daarvoor **moeten** echter wel gelegenheden **gekweekt worden**. Zo'n gelegenheid is **bijvoorbeeld speciale** cursussen voor jongeren, waarin ze uitgebreid geconfronteerd worden met de mogelijkheden van het **instrument**. De Vereniging van Gereformeerde **Kerkorganisten** heeft inmiddels een paar jaar een cursus georganiseerd voor **bespelers van toetsinstrumenten** in de leeftijd van 15 tot 25 jaar. Onder leiding van **vakorganisten** zijn de cursisten een weeklang bezig met zaken waarmee een **kerkorganist** te maken krijgt.

De praktijk wijst uit dat er jongeren wel degelijk te motiveren zijn zich met kerkmuziek in het algemeen en het orgel in het bijzonder bezig te houden. **Ook** jongeren die met **enige** scepsis aan de **cursus beginnen**, voelden dikwijls een groeiend enthousiasme bij zich **opborre-**

len. De vraag of jongeren enthousiast te maken zijn voor kerkmuziek, blijkt in hoge mate af te hangen van kwaliteit en noties als echtheid en oprechtheid.

Hogere drempels

Regelmatig blijkt dat problemen met het **organistenbestand** veroorzaakt **worden** doordat er – meer dan **vroeger** – een drempel **genomen** moet worden om 's **zondags** in de kerk te gaan spelen. Velen **schrikken ervoor terug** om 's **mondags** op de **orgelbank** plaats te nemen.

Dit hangt samen met de hogere eisen die een gemeente al dan niet **expliciet** aan organisten stelt. In een tijdperk waarin iedereen dagelijks **geconfronteerd** wordt met perfecte **muziek-uitvoeringen** op radio, geluidscassette en compact-disc, wordt **dikwijls** geen genoegen **meer** genomen met gebrekkig orgelspel in de kerk. Met name bij jongeren is acceptatie van **slechtspelende organisten** **niet** groot.

Een andere reden voor de hogere eisen die aan organisten **gesteld** worden, is waarschijnlijk dat de **betekenis** en functie van het lied **in de ere** dienst **meer** dan voorheen onderkend wordt. In het verlengde hiervan is de aandacht toegenomen voor de kwaliteit van **gemeentezang** en de **begeleiding** daarvan. Een derde reden is mogelijk dat de **kerkmuzikale** praktijk **momenteel** gedifferentieerder is dan een aantal decennia geleden. De kerken zijn **melodieën** in hun oorspronkelijke gedaante gaan zingen. Bovendien hebben zij hun gezangbundel uitgebreid. Daarmee is de diversiteit aan melodie-gems toegenomen. Men hoeft geen **muziekdeskundige** te zijn om te horen dat er aanzienlijke verschillen zijn **tussen** de **melodieën** van **bijvoorbeeld** gezang 26a ('Alle **roem** is uitgesloten') en gezang 32 ('De kerk van **alle** tijden'). De ritmiek en het tempo waarin ze gezongen dienen te worden, verschillen in hoge mate. Die diversi-

teit in **melodieën** die in de **kerk** gezongen worden, is iets van de laatste decennia. Voorheen was het gebruikelijk dat verschillen **tussen** de **melodietypen** zoveel mogelijk geëgaliseerd werden.

De diversiteit stelt intussen wel hogere eisen aan de begeleider van de gemeentezang. Dit betekent voor organisten dat zij veel **tijd** en energie in het voorbereiden voor de dienst moeten **steken**. En **ook** dat zij de specifieke vaardigheden, die een **kerkorganist** dient te **bezitten** (zoals begeleiding van gemeentezang, kennis van liturgie en kerklied), onder de knie moeten hebben. En **wat** die vaardigheden betreft, constateert **men** bij zichzelf een tekort. Zelfs **wanneer** men wel enige jaren **orgel**les heeft gevolgd. Het is **namelijk** alles behalve **vanzelfsprekend** dat **gemeentezangbegeleiding** en aanverwante **zaken** in het orgelonderwijs een plaats hebben. Vaardigheden die een **kerkorganist** moet bezitten, zijn op muziekscholen en conservatoria niet in het onderwijs **geïntegreerd**. Wie zich als **kerkorganist** (professioneel of op amateur-niveau) **wil** bekwalen, kan dit doen door cursussen te volgen die opleiden voor het zogeheten diploma 'Kerkmuziek'.

Onder (aanstaande) kerkorganisten is een duidelijke behoefte te constateren aan onderwijs en **voortlichting**. Dat blijkt onder andere uit belangstelling voor cursussen waarin deze **vaardigheden** gedoceerd **worden**. Sinds 1992 organiseert VGK elk voorjaar een **cursus** voor amateur-kerkorganisten. De belangstelling **daarvoor** blijft elk jaar enorm. Menig kerkeraad stimuleert **gemeenteleden** die orgel of piano spelen, **deze** cursus te volgen. Onder andere **ook** door de cursuskosten te betalen.

Certificaten

Om (aankomende) organisten **mogelijkheden** te bieden zich gestructureerd voor te bereiden op het **kerkorganistschap**, heeft de VGK

onlangs een nieuwe opzet voor het beoordelen van kerkorganisten ontwikkeld. Deze opzet is met name voor de 'eenvoudige' amateur-organist bedoeld. Bij voorkeur onder leiding van een bevoegd orgeldocent kunnen zij zich op de examens voorbereiden.

De opzet houdt in dat organisten op drie verschillende niveaus examens kunnen doen: Kerkelijk Orgelspel A (ingangsniveau met minimum eisen), Kerkelijk Orgelspel B (bedoeld voor meer gevorderde organisten) en diploma 'Kerkmuziek'. Aan de eerste twee examens is een certificaat verbonden. Deze certificaten dienen gezien te worden als 'tussenstations' op weg naar het diploma 'Kerkmuziek'. Het examen voor het diploma Kerkmuziek dient afgelegd te worden bij de Commissie voor de Kerkmuziek. De VGK participeert in dit examen.

De certificaten A en B worden afgegeven door de VGK. Het is de bedoeling dat de vereniging bij voldoende deelname twee keer per jaar een dag organiseert, waarop examens voor de certificaten afgelegd kan worden. Kandidaten kunnen dan hun speelniveau laten beoordelen door deskundigen die advies en aanwijzingen kunnen geven. De eisen en normen voor de certificaten A en B staan in een folder die aan te vragen is bij de VGK (Heemskerkstraat 7, 9801 KL Zuidhorn).

Naast het bestaande cursuswerk is hiermee een mogelijkheid gecreëerd die potentiële organisten de zekerheid kan geven dat zij de vaardigheden bezitten om 's zondags te spelen. En dat hoge drempels lager dan gedacht blijken te zijn. Ook voor gemeenten, die nog de luxe van meer kandidaten voor één vacature kennen, kan het nieuwe certificaten-systeem vruchtbaar zijn. In die zin dat kerkenraden zich bij de keuze van kandidaten kunnen laten leiden door het al dan niet bezitten van certificaten.

Besluit

In tegenstelling tot vroegere tijden wordt van een toenemend aantal kerken actie verwacht om de orgelbank (in de toekomst) bezet te houden. Vanzelfsprekendheden inzake de natuurlijke aanwas van het organistenbestand, zijn aan het wegvallen. Een 'laissez passer' politiek op dit gebied gaat tot de luxe behoren die we ons steeds minder zullen kunnen permitteren.

Daarom is het verheugend dat de Generale Synode van Berkel & Rodenrijs oog had voor de problemen die zich op kerkmuzikaal gebied voordoen. Zij gaf aan het deputaatschap Kerkmuziek opdracht zich bezig te houden met een landelijke regeling kerkmuziek. Deputaten dienen de volgende synode te dienen met 'een voorstel met betrekking tot de aan de synode gestelde vraag om een landelijke kerkmuziekregeling'. Het duurt nog even

voordat duidelijk zal zijn hoe het voorstel van het deputaatschap zal luiden.

In ieder geval in het mijns inziens een goede zaak dat kerken ook op het kerkmuzikaal gebied gezamenlijk de lusten en de lasten dragen. Dat zij elkaar behulpzaam zijn bij het oplossen van problemen, onder andere door het scheppen van structuren voor een goed georganiseerde kerkmuziek, die uiteindelijk de lofprijzing van de gemeente ten goede zullen komen.

Intussen hoeft niet lijdelijk worden toegekeken hoe het organistenbestand inkrimpt. Er zijn al diverse treinen op de rails gezet die de oorzaken van het dreigende tekort bestrijden. Over het algemeen met hoopvol resultaat. Hoopvol ook voor de vele kostbare orgels in onze kerkgebouwen die alleen toekomst hebben wanneer er in de toekomst ook organisten zijn.

Drs. P. Groenenberg

DOOD-ZONDE

*Over de zonde
tegen de Heilige Geest*

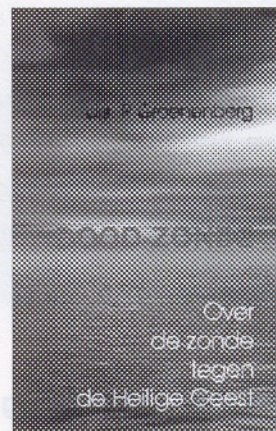
Een leerzaam boek voor iedere christen. Vooral voor de christen die angst heeft de Geest gelasterd te hebben en voor hen die met zulke christenen vaak in aanraking komen, bijvoorbeeld ambtsdragers en hulpverleners.

158 pag., geb., f 30,00

Oosterbaan & Le Cointre B.V.

Postbus 25, 4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

Verkrijgbaar bij de boekhandel.

over de methodiek in de zending

E evangelisatie en zending

De werkelijkheid is stugger dan de praktijk. Zendingswerk lijkt eerder nog ploeteren op de rotsen dan ploegen. Wie terugbladert in de geschiedenis zal ook ontdekken dat niet elke inspanning even effectief was. Althans voor het oog. Veel werk wordt, terecht, in biddend vertrouwen neergelegd in de handen van God. Hij geeft resultaat waar wij het niet (meer) verwachtten. Dat wil niet zeggen dat we daarmee geploeter gewoon gaan vinden. Integendeel, je zult moeten nadenken waarom er zoveel tegenslag ontstond, of waarom er minder resultaat geboekt werd. Niet om beschuldigend naar voorgangers te wijzen, maar om vandaag verantwoord te ploegen. Vorige keer bekeken we hoe we de winst van het 'vrijgemaakte' denken over kerk en theologie op de zending konden betrekken. Nu praten we over het belang van een systematische en doordachte aanpak en manier van werken: de methodiek.

Methodiek en zending

Erkenning van de eigenheid

Ook methodisch gezien is er in de honderd jaar sinds 1896 veel geleerd. Op het punt van **& erkenning van de eigenheid** van de hoorder op het **zendingsveld** zijn wel de meest ingrijpende veranderingen doorgevoerd. Middelburg had in grote lijnen de grondhouding aangegeven, dat de eigenheid van de **ander, taal en cultuur**, zo veel mogelijk in acht **genomen zou worden**. Beroemd is de zin van Middel-

burg, dat God zelf de 'Javaan anders dan ons ... geschapen heeft, oosters in wijze van voorstelling ... **[Er moet] uit de boezem zelf van het bekeerde deel van de Javanen, die oosterse vorm voor lied, gebed en belijdenis opkomen, die bij zijne existentie past.**

* Eigenheid I: de taal

Van ouds her was er de erkenning van de **andere taal**. Dat betekent natuurlijk, zo **m~je** denken, &t je de taal van die hoorder **bestudeert en spreekt**. Dat is wel **makkelijkerge-**

zegd dan gedaan. Want wat doe je als die taal niet beschreven is in de boeken? **Veel** zendelingen gingen van **Start met eigen systemen en probeerden de taal te overmeesteren**. Maar intussen konden ze toch al uit de voeten met een algemeen erkende taal, **bijv. het (laag-)Indonesisch, of zelfs Nederlands, in Irian Jaya**. **Als de druk in het andere werk dan toeneemt gebruik je tolken**. Met gevolg dat er **van de stamtaalstudie bij veel zendelingen niets meer terecht komt**. Als daar **dan bovendien een Bijbelschool** is waar jongens van meer **dan tien verschillende talen bij elkaar zitten**, die **allemaal wel een beetje Indonesisch kennen**, en er **alleen maar Indonesisch literatuur** is, wordt de stamtaal al helemaal vergeten. **Eind jaren '70 kwam hierin een koerswijziging met de uitzending van een taalkundige die de talen in de 'nieuwe gebieden' bestudeerde en beschreef, de zendelingen hielp hij het leren beheersen van die taal en de supervisie kreeg over bijbelvertaalprojecten**. De stap naar **& 'integrale aanpak' was daarmee definitief gezet**. Na **aanvankelijke aarzeling**, greep de plaatselijke bevolking dit proces **aan om, gestimuleerd door deze aanpak, nu ook bijv. de belijdeniste vertalen, maar vooral eigen liederen te maken en te zingen**. Die tendens heeft dan weer **z'n terugslag op de 'oudere gebieden', waar hier en daar een opleving van het respect voor de stamtaal, en daarmee voor de eigen identiteit, te noteren valt**.

Of wat doe je op Curaçao waar veel mensen het Nederlands als tweede taal redelijk beheersen vanwege hun basisopleiding, **maar waar toch onderling veel Papiaments wordt gesproken**? Maar,

waar **men** het een achteruitgang **vindt als** dan **ook** de kerkdienst in het Papiaments plaatsvindt? En de helft van de **kerkmensen**,* instig uit Nederland, dat **niet** verstaat? Het Antillianiseringsproces heeft de zending **heel** wat hoofdbrekens **gekost**. Of het **ooit** opgelost zal **worden**? Wel is **nadrukkelijk** gekozen **voor** gebruik van de eigen taal. Een kinderbijbel in het Papiaments **kwam** klaar. Een zendeling kreeg ruimte om een gedeelte van zijn tijd aan **bijbelvertaling** te werken, **samen** met een roomskatholieke 'collega'. **Later** werd zelfs een aparte taalkundige voor dat werk werd uitgezonden. De Bijbel in het Papiaments kon in de jaren '90 worden uitgegeven.

In Afrika wordt naast de nationale talen **ook** gebruik gemaakt van de **stamtalen**. De grote stamtalen, zoals Sotho in Zuid-Afrika en Swahili in Zaire zijn beschreven en hebben hun respectieve **bijbelvertalingen**. In Bénin worden in de kleine kerkgemeenschap verschillende talen **gesproken**, soms wel soms zonder **bijbelvertaling**. Maar met de vertaling komen de ware problemen **naar boven**. We herinneren ons hoe ongelukkig de **zendelingen** waren met de vertaling Nkulunkulu of Modimo voor God. **Nader onderzoek** toonde *natelijk* aan dat dit de namen waren van **verre voorouders**, goden die soms getrouwd waren **en** zonen en dochters hadden.

Tegelijk legt de **vertalingsarbeid** nadrukkelijk de vraag op **tafel** of de tolken de zendingen wel **goed** kregen hadden, of dat ze **woorden** als hemel, zonde, wet, verbond, **verlossing**, **vrede** enz. **vertaald** hebben **binnen de kaders** van hun eigen godsdienst. We **hoeven** ons **daarover** geen illusies te maken: dat **gebeurde** gebeurt inderdaad. Tenzij, **tenzij** de zendeling, de tolken w de **taalkundige nauwkeurigheid** de precieze betekenis en 'kleur' van een woord vast stellen, **navraag** doen, opnieuw **uitleg** geven. En al zoekend en **struikelend** **Bamen** met & bekeerden verder door-

dringen in de bedoeling van de Bijbel.

Met de **overschakeling** op aparte taalkundigen is niet gezegd dat elke **zendeling** nu de **stamtaal** ging **bestuderen** of dat hij per se ook elke stamtaal moet **leren**. Wie echter gezien en vooral gevoeld heeft hoe de **eigen taal** tot het **hart** van mensen spreekt, zal het **alleen maar** **steeds dieper** betreuren dat hij niet in staat is met die taal mensen te **bereiken**. Als ergens de **kleinheid** en gebrektheid van een **zendingswerker** tot uiting **komt**, is dat **wel hier**. **Gezegd is hij die**, ondanks de ingewikkelde **taalproblemen**, er **toch** in slaagt zich in de **taal aan de kant** van de **hoorder** te stellen. Hij **mag** van zijn (bijbel)vertaalwerk veel zegen **verwachten**. Laten we als **kerken** bidden voor **alle** trouwe bijbelvertalers en voor het werk van Bijbelgenootschappen, dat zij naar de echte betekenis van de **bijbeltekst** hun werk kunnen doen.

Als je als **middelbare scholier** een **beroep** moet **kiezen** en je een **zeker taalgevoel** hebt, **raad ik je** van **harte** **aan serieus** te overwegen om je leven **aan bijbelvertaalwerk** te wijden. Naast de **enorme verrijking** van je **eigen horizon** en **kennis** van de **Bijbel** zul je ook **velen tot zegen kunnen zijn**.

* Eigenheid II: cultuur

Vanuit de eigen (stam-)taal **kom** je terecht in de eigen (stam-)cultuur. Hierbij denken we niet aan 'cultuur' als uitingen van kunst en verheven **gebruiken** van de elite van een volk, maar aan de **normale gebruiken, gewoonten en gedrag** van een bepaald volk. Zoals wij kunnen zeggen: dat is **typisch** Nederlands, dat is onze gewoonte als volk. De **grote winst** van de **zending** in de laatste tientallen jaren is wel de opkomst van de z.g. Culturele Antropologie. Meer en meer riepen zendingen de hulp in van deze **wetenschap** die de **cultuur** van **stammen, groepen** en volken beschrijft. Daardoor krijg je **dieper inzicht** in de achtergronden van het denken van mensen, hun z.g. 'wereld-beeld'.

Voorbeeld: waarom komen op een bepaald moment een hek groep mensen tegelijk bij de zending vragen om gedoopt te kunnen worden? Is dat omdat ze allemaal gegrepen zijn door & Geest en het gepredikte Woord? Dat hoeft nog niet eens. Ze komen omdat ze onder leiding van hun oudsten besloten hebben dat de zending meer te bieden heeft dan hun oude leefwereld, misschien op godsdienstig terrein, misschien economisch, onderwijs-M i g , of wat ook, ze worden er 'beter' van. Zij drukken dat uit door te zeggen: wij willen graag bij u als zendeling horen. Het zou verkeerd zijn als de zendeling nu zou denken dat deze mensen allemaal het heidendom van zich hebben afgegooid. Ze hebben juist vanuit hun heidens denken deze keus genomen. Begrijp dat! Dan dus ook niet zeggen: oh, dit is typisch heidens gedacht, ga maar weg! Nee, na inspielen op Run vraag, daarbij aansluiten, ze uitnodigen tot verdere gesprekken, telkens laten uitkomen dat de doop geloof in Christus vraagt, niet in bijv. de zendeling of in zijn (vermeende) superioriteit. Noem het desnoods: 'met list vangen', 2 Kor. 12 : 16, maar begrijp dat zij vanuit hun denken tot deze aanvraag komen. Noem het vooral geen 'groepsbekeering'. Want pas later zal de tijd van de schifting komen, dat mensen wel of niet tot het echte geloof in Christus komen en gedoopt kunnen worden, en anderen niet of nog niet.

Die Culturele Antropologie laat ook duidelijker dan vroeger uitkomen dat de cultuur ook veel elementen heeft die bruikbaar zijn in het christelijke leven. Terecht werd altijd gesteld dat een hele cultuur doordrongen is van de godsdienst, denk aan ritueel bij geboorte, huwelijk, sterven, planten, oogsten, huizen bouwen, prauwen maken, trommels versieren, feesten houden, noem maar op. Inderdaad, dat is ook zo. Maar ten onrechte werd dan de conclusie getrokken dat die hele cultuur afgeschaft moest wor-

den. En ook al **delen de** huidige zendelingen die mening niet, ze staan wel voor de **vraag welke elementen en gebruiken wel en welke niet gehandhaafd moeten worden.** Dan blijkt dat hij die alleen kan oplossen samen **met de** bekeerde gelovigen zelf,

Ja, het gaat nog een stap verder. De zending moet **helemaal** niets oplossen, de christenen zelf moeten dat doen. Hij kan hooguit enige (belangrijk genoeg trouwens!) begeleiding geven. Dan ontdekt hij dat hij ook niet zijn eigen cultuur uit Nederland kan overplanten! Dingen waarvan hij misschien had gedacht dat het specifiek christelijk was, blijken nu niet christelijk, maar hooguit 'westers' te zijn.

Voorbeeld: bidden met gevouwen handen op de rand van de tafel, zingen van berijmde psalmen op Geneefse melodieën, begeleid door (liefst pijp-)orgel, twee keer per zondag naar de kerk gaan, geld geven in een collectezak, bijbelles bij het eten, een dominee elke maand zijn honorarium geven, zes avondmaal vieren met (in keurige repen gesneden wit-)brood en (zoete, Spaanse) wijn op witte kleden en lange tafels, alleen op zondag, de dominee e n hand geven bij de preekstoel, enz. enz. zijn allemaal bekende gebruiken bij ons in de kerk waar niets op tegen is en waar meer of minder lang over nagedacht is – in het verleden.

Leg daar eens tegenover hoe het bijv. op Irian er aan toe kan gaan: bidden met gevouwen M e n voor de borst, zingen van onberijmde bijbelteksten op lokale melodieën, meestal zonder begeleiding, soms met tamtam en/of kleine zelfgemaakte 'gitaren', wel twee keer per zondag naar de kerk, [in Curaçao en Zaire bijv. soms maar een keer], Bijdrage geven in natura, vaker niet dan wel in de kerkdienst, bijbelles 's morgens alken bij het opstaan (wel of geen eten), de dominee in natura iets geven op het moment dat je zelf iets verdiend hebt af als de kerkenkas weer ge-

vuld is, avondmaal vieren met gebakken saga-meel en won of thee aan een paar planken op schragen zonder kleed, en zonodig ook niet alleen op zondag, de dominee geen hand geven voordat hij de preekstoel opgaaf. Allemaal regels die kun eigen reden hebben, hun eigen haalbaarheid, soms voor verbetering vatbaar, maar niet minder passend, eerbiedig of doeltreffend.

*** Eigenheid III: Transformatie of contextualisatie**

Nog een stap verder gaat de waag naar de aanpassing in de onderwerpen voor leer en leven van de hoorders. **Natuurlijk moeten zij de hele leer van de Schrift geloven, maar kan dat ook in fasen?** Jezus geloven is **genoeg, maar** hoe wordt duidelijk dat zij de goede Jezus geloven, en wat moeten ze dan van hun oude geloof afzweren en welk gedrag of gebruik past dan niet meer bij het christelijk geloof? Dan komt er een proces van transformatie of reculturatie op gang. Met een minder gelukkige term wordt dat vandaag wel 'contextualisatie' genoemd, alsof de context centraal staat in plaats van de relatie tussen Bijbel en context. Maar goed, daar liggen natuurlijk problemen te over. Wat is **essentieel** en onmisbaar voor het christelijk geloof, wat is bijkomstig? We weten dat we in de Bijbel geen scheiding moeten maken tussen hoofd- en bijzaken, maar iedereen snapt ook wel dat het soortelijk gewicht van de ene tekst anders is dan die van de andere. Anders gezegd: dat er religie in & Bijbel en in de leer van de Bijbel is.

Dan moet je misschien eerder veel vertellen over de strijd van Christus tegen de machten in de lucht, als verweer tegen het geloof in de angst voor geesten, eventueel voorouders enz. En misschien wat minder over de tijd van de koningen in het Oude Testament. Veel over de schepping, minder over verschil tussen Oude en Nieuwe Testament. In veel missiologische literatuur wordt vandaag ook de Bijbel zelf

betrokken in dit 'contextualisatieproces'. Een gezonde gereformeerde visie op het geheel van de Schrift moet de zending hier extra waakzaam maken. Te gemakkelijk wordt de winst van de kerkgeschiedenis afgedaan met 'westerse' theologie en belijdenis. Daarmee verbreek je de band met de kerken over de hele wereld en levert ieder continent straks een eigen 'theologie' op.

Op dit punt moet geduld gepaard gaan met zorgvuldige wegen om een zaak te beslissen (via kerkenraad en meerdere vergaderingen), terwijl voortdurend de hele Schrift als een beschermend kader om de kerken heen moet staan, en de kerken ook daaraan durven binden. Hier tuimelen kerkrecht, dogmatiek, kerkgeschiedenis, ethiek, belijdeniskunde en uitleg van de Schrift over elkaar heen. Met gebruik van al die hulpmiddelen zal de nationale kerk, gesteund door de zendingswerkers, haar eigen koers moeten uitzetten. Relevant, concreet en adequaat reagerend op hun heidenese omgeving.

Inzet van nationale krachten

Direct verbonden aan de eigenheid is de inzet van nationale krachten. De nieuwere methodiek heeft laten zien dat pas bekeerde gelovigen niet als kinderen moeten worden beschouwd die nog niets h e n . Nee, ze moeten juist worden ingezet om aan hun eigen familie het geloof uit te leggen. De zending moet niet denken dat hij alles zelf moet doen, maar hij moet snel een menigte van helpers om zich heen verzamelen die op andere plaatsen en onder andere mensen kunnen werken, en met meer taalbeheersing dan hij. Dat roept weer de taak op van instructie, onderwijs, vaardigheidstraining. Niet alleen een catechisatie, maar ook een bijbelschool opzetten waar evangelisten worden getraind. En later ook een theologische opleiding die kandi-daat-praikanten opleidt om in hun situatie zelfstandig het Woord te bedienen.

Daar komen dan ook methodische vragen bij kijken of je nu wel of niet die **'tenigte'** van evangelisten moet betalen uit de zendingskas of niet. **Moeten ze dan uit de kas van de nationale kerk worden betaald? Maar als die niet toereikend is, dan maar stoppen met uitbreiding? Of kiezen voor een 'tentenmakers-evangelist'? Een verkondiger die voor z'n eigen onderhoud zorgt, zoals Paulus? Maar hoeveel tijd blijft er dan over voor studie en nauwkeurige uitleg van de Schrift? Of hoe diep gaan dan de catechisaties nog? De inzet van nationale krachten is methodisch en meer nog, Schriftuurlijk, juist, maar roept tal van onbeantwoorde vragen op, die op een andere manier moeten worden opgelost dan wij dat in Nederland of Europa deden. Vindingrijkheid is een begeerlijke zaak voor zendelingen, maar net zo goed voor jonge kerken.**

Gericht op zelfstandigheid

Bovenaan aan de methode staat de heldere doelstelling; zorg ervoor dat de kerken zelfstandig kunnen opereren. In de loop van de jaren hebben we op dat punt veel moeten afleren en aanleren. In het begin staat de bekering van mensen centraal in het zendingswerk. Al spoedig daarna merk je dat er een duidelijke nationale kerkinrichting moet komen om het zendingswerk te bevorderen. Nog weer later besef je dat niet het zendingswerk niet door Nederland moet worden gedaan, maar door de nationale kerk, al dan niet gesteund door de zendelingen uit Nederland. Telkens weer moet je het doel goed formuleren. Als je dan, zoals vaak gebeurd is, het doel te dichtbij stelt, blokkeer je daarmee de latere ontwikkeling.

*** Komen om te gaan**

Het belangrijkste dat deze methodische aandacht voor strategische doeleinden heeft geleerd is je als zending vanaf het begin in te stellen op het vertrek. Wat puntig gezegd: de zending komt om weg te

gaan. Bedoeld is: hij moet zich instellen dat alleen de nationale kerk op het 'zendingsveld' zal blijven en niet hij, of de zendende kerk in Nederland. In feite is de naam 'zendingsveld' al een vertekening van de stand van zaken. Want wanneer is zo'n streek wel of geen zendingsveld meer? Als er kerken zijn, of een kerkverband, of een eigen Theologische School, of als 50% van de bevolking bekeerd is? Je voelt, dat is allemaal glad ijs. De geografische indeling in 'zendings-terrein' en 'niet-zendingsterrein' dateert uit vroegere tijden.

Er zijn – helaas – nog plekken zat op aarde waar geen kerken zijn.

Die zou je potentiële zendingsvelden kunnen noemen. Maar je moet niet zomaar Java, of Ruanda, of Zaïre, Brazilië, Oekraïne of Zuid-Korea zendingsveld noemen omdat daar zendingswerkers werken. Of nog erger: omdat daar Europese of Amerikaanse zendingswerkers zitten. Zending op zichzelf blijft een opdracht tot de wederkomst van Christus, maar zending in een bepaald gebied of door een bepaalde kerk is eindig. Juist omdat we toewerken naar een zelfstandige nationale kerk en kerken.

*** Helder kerk-begrip**

Dat betekent dat je vanaf het begin

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- of andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in L praktijk bewijst er te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. Er dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgeachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat er ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

Wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk

gesprek met één van onze adviseurs. Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, tel. 0733612 21 66

je moet indenken **hoe** die kerk er in hoofdlijnen moet uitzien. Er moeten ambtsdragers zijn, mogelijkheid dus voor opleiding tot **ambtsdragers**, evangelisten, predikanten, eventueel ook docenten en **kaderbegeleiders**. Er moet een **kerkverband** zijn, dat **locaal** en regionaal **kan** functioneren, waarin ook nationale en **internationale** relaties met zusterkerken mogelijk zijn. En **voor** je van **wel** steekt, doe je er goed aan te onderzoeken welke **voorbereidingen** er getroffen moeten worden i.v.m. de taal- en cultuurstudie, welke andere kerken of zendingen **daar** werkzaam zijn, welke ruimte de overheid geeft, welke vervoersmogelijkheden er zijn, welke economische basis en welke vooruitzichten er zijn om een **kerkverband** op te zetten. Misschien komt de **vraag** op: maar is dat niet **wat** al te berekend? **Kom** je dan nog wel aan zendingdrijven toe? Moet je niet meer op **God** vertrouwen? Daar moet je uiteraard mee beginnen. Maar dan niet lukraak maar wat gaan doen. Dat breekt later altijd **zuur** op. Er is ook niet gezegd dat je bij teleurstellende resultaten het werk moet afblazen, maar des te meer rekening houden met bijv. **extra** tegenslagen. Als je een bergbevolking wilt bereiken moet je nadenken of je die te voet of per helikopter wilt **bedienen**. Als je geen geld of organisatie of piloot hebt **voor** een helikopter, dan kies je voor het loopwerk. Stuur dan wel zendelingen met stevige conditie, waarmee je de werving beperkt. En bereken door dat die veel tijd onderweg zijn en **dus** geen dagelijks **bijbelschoolwerk** of complete studies **kunnen** doen. **Kies** je wel **voor** de helikopter, dan **doet** de lichamelijke conditie van de zending er even minder toe. Maar dan moet je zeker weten dat je het geld daarvoor over tien jaar **ook** nog achter de hand hebt, anders bouw je letterlijk een kerk als een luchtkasteel: heli weg, kerk weg, zending weg... problemen: zeer vele!

Terminering en overdracht

Met die planning hangt ook samen dat je vanaf het begin uit bent op terminering. Er is een eind aan het zendingswerk van een bepaalde kerk. Jeruzalem, **Antiochië**, Rome, **Ierland**, stel dat je die **allemaal** zendende instanties **zou kunnen noemen**, waren dat slechts gedurende bepaalde tijd. Soms **langer**, soms korter. **In** Nederland voelen we ons tamelijk zelfstandig t.o.v. onze vroegere 'moederkerk' in Engeland waar Bonifatius vandaan kwam. Zo voelt **de kerk** in bijv. **Jokjakarta** zich ook t.o.v. de (naar ik meen) Friese kerken. **Zo mogen** de kerken die voortgekomen zijn uit ons zendingswerk zich ook gaan voelen. En wij moeren ze **daarin ten volle steunen en stimuleren**. Niet wachten totdat bijv. de overheid ons er uit zet, of nog erger: de nationale kerken zelf, maar afspreken tot welke termijn en met welk doel je nog voet aan de grond hebt.

Dat betekent dus: gereed maken **om weg te gaan als zending, terug te treden als zendende** kerk. En dat houdt in dat je bevoegdheden en taken overdraagt, of misschien beter gezegd: overláát aan de nationale kerken. Wij mogen niet eerst hun **taken** op ons nemen en dan die **weer** aan hen teruggeven. Nee, vanaf het **begin** moeten zij **eigen** taken zelf ter hand nemen. Daar heeft het nog **wel** eens aan gemankeerd. Niet uit heerszucht of **onwil**, maar meer vanuit gewoonte, **doeltreffendheid, gemak** ook wel **van** de kant van de zending; en mogelijk uit onwetendheid, gemakzucht en nonchalance van de **nationale** kerk. 't Is zaak om direct goed zicht te hebben op wat de nationale kerk is, moet **zijn** en kan worden. En dan in voortdurend overleg bepalen, in **hoeverre** er nog zendingswerk 'overblijft' **voor** de buitenlanders, of dat het **karakter van** hun hulp verandert in **oecumenische** bijstand. Dat gaat uiteraard niet revolutionair, God beware ons en de nationale kerken daarvoor!, maar geleidelijk, **soms** even een sprong voorwaarts, dan weer gelijkmatiger, in de trend met de

plaatselijke ontwikkelingen bevoegdheden.

Een zendende kerk of instantie die serieus werk maakt **van** een **doorzichtig** beleidsplan **denkt** na over de eindfase van haar werk. Dat behoedt tegen **frustratie** aan beide zijden. Dat laat de 'eer' bij **wie** die hoort. De inspanning van de **zendende** kerk, de draagkracht, verantwoordelijkheid en identiteit **van** de nationale kerk, **en** de steeds meer **om** zich heen grijpende genade van God.

¹ Ik denk daarbij aan het werk van dr. L.J. de Vries, die door zijn werk in Irian Jaya waardering ontving van het Nederlands Bijbelgenootschap en sinds kort als professor in de bijbelvertaalkunde te Amsterdam werkt. **Wij** noemen ook p.g. drs. G. Kloppenburg, die in Curaçao als opvolger van ds. J.J. Schreuder, aan de Papiamentse bijbelvertaling mocht meewerken en nu elders in Latijns Amerika bijbelvertaalwerk doet. Met excuus voor al diegenen van wie wij de namen niet kennen, maar die wel onze volle waardering verdienen.

M

meegelezen

Hoezo Gereformeerd?

Het gereformeerd jongerenblad Kivive van maart 1997 bood een artikel Mager d' vol: gereformeerd gewogen. Buitenstaanders hebben niet zo'n positief idee over wat gereformeerd-zijn is. Maar ook verschillende jongeren die in dit artikel aan het woord komen, moeten zich nog het een en ander eigen maken. Je vraagt je af, of onze opvoeding en catechisatie soms te kort schieten.

De redactie sluit het artikel positief af:

Als we als redactie eerlijk zijn, moeten we toegeven, dat we soms zelf ook moeite hebben met dat woord, want wat betekent gereformeerd-zijn nu eigenlijk?

De gereformeerde traditie staat voor ons als jongeren vaak ver van ons bed. Je zegt eerder dat je christen bent, dan dat je gereformeerd bent. Ergens is er een negatief gevoel ingeslopen als het gaat om gereformeerd-zijn. Woorden als dogmatisch, saai, star, een moeten-geleef in plaats van een levend geleef, lijken meer gelijk te staan aan gereformeerd-zijndan allerlei positieve zaken.

Toch valt er volgens de redactie ook veel moois te zeggen over wat het gereformeerd-zijn is. Kijk maar naar de geschiedenis van de kerk. En: gereformeerd-zijn betekent ook dat je jezelf steeds weer wilt laten reformeren door de HEERE. Zo wordt het ook een soort persoonlijke geloofsbelijdenis: ik ga niet eigenwijs mijn gang. Ik ga achter Jezus aan.

Ook bij deze Kivive staat dat 'gereformeerd' op de voorkant. Niet als trots uithangbord voor de beste soort christenen ('Sinds 1517'),

niet als oordeel over anderen, en ook niet als kenmerk van starheid en traditie. De combinatie van 'star' en 'gereformeerd' zou op zichzelf al een 'contradictie in terminis' moeten zijn: het hoort per definitie niet bij elkaar. We weten het: vaak is het in de praktijk wel zo. Dan gaat alles hetzelfde omdat het altijd zo ging, zijn we betweterig en vervallen we in discussies in plaats van gesprekken over ons geloof. Dat dat zo is, is ons een zorg. Maar dat we met z'n allen soms niet het positieve uit het gereformeerd-zijn zouden halen, is ook een teken van onze eigen zwakte. Zijn we zelf niet wat lui en eigenwijs?

Wat houdt het in dat we gereformeerd mogen zijn? We zouden er – zowel oud als jong – veel meer in moeten investeren om dit voortdurend helder voor ogen te hebben. Om vervolgens ook van harte te zeggen: Gereformeerd? iets om blij mee te zijn!

Groeien in kennis

In het hervormd-gereformeerde Gereformeerd Weekblad van 21 maart schrijft ds W. van Gorsel over de jonge mensen die belijdenis doen. Daarvoor hebben zij nodig geloof en kennis der waarheid. Hij is bang, dat het peil van die kennis daalt. En als dat w is, loop je straks gevaar met alle winden mee te waaien.

Wat kunnen de oorzaken zijn van dat tekort aan kennis?

Klok en klepel

En de eerste plaats gaat de tijdgeest aan ons ook niet voorbij. En in deze tijd wordt een s—— van informatie over ons uitgegoten, via krant, radio, televisie, Internet...

Wie kan dat allemaal verwerken? En blijft er dan nog tijd over voor onderzoek van de Schrift? Bovendien is er veel informatie simpel en oppervlakkig. Dat heeft z'n weerslag op de kennis van Schrift en belijdenis. Velen deuken al heel wat te weten wanneer ze een klok hebben horen luiden. Waar de klepel hangt is een zorg minder.

Wat vind ik?

Het individualisme speelt ook een rol. Wat ik denk en wat ik vind is minstens zo belangrijk als wat het Woord van God zegt en wat de kerk der eeuwen belijdt. Natuurlijk is er niemand die dat op deze wijze zegt, maar deze geest leeft wel, ook onder ons. Verenigingen, waar inleidingen werden gemaakt en waar degelijke Schriftstudie werd gepleegd, zijn uit de tijd en hebben plaats gemaakt voor allerlei kringen en gespreksgroepen waar vrijblijvend kan worden gediscussieerd.

Onregelmatige kerkgang

Een belangrijke oorzaak van het gebrek aan kennis is onregelmatige kerkgang. De gewoonte om één keer naar de kerk te gaan wint ook in onze kringen snel terrein, en meestal is het dan niet de leerdienst die bezocht wordt... Maar tijdens die ene dienst, die dan ook nag niet al te lang moet duren, zal men ook niet al te veel opsteken. En verwacht dan ook maar niet dat er thuis nog lang over de gehoorde preek wordt nagepraat..

Niet moeilijk doen

Er zijn ook jongeren die het belang van kennis onvoldoende inzien. Wanneer hen gevraagd wordt waarom ze belijdenis willen doen, dan

worden er **antwoorden** gegeven in de **geest van**: 'voor **mi**n geloof uit-**komen**' of 'Jezus volgen'. Maar wanneer er **dan doorgevraagd** wordt **over de betekenis** en de consequenties daarvan, **dan** wordt het al **gauw** te **moeilijk**. Het is immers **niet** een kwestie van veel weten, het gaat **maar om de keuze van je hart!**

Als ik het goed zie wrekt zich hier ook de invloed van de evangelische beweging. Van het Evangelie heeft men een **slap aftreksel** overgehouden: 'Jezus is voor onze zonden gestorven en Hij wil je altijd helpen als je in nood zit'. En waarom wu je dan moeilijk doen als het gemakkelijk ook kan?

Groeiende diepgang

Nogmaals, ik **beseef** heel goed dat ik **generaliseer** en dat ik wellicht een te somber **beeld** heb geschetst. We mogen dankbaar **zijn** voor het goede dat er nog is.

Maar dat laat onverlet dat **we** ook zorgen hebben over het **gehalte van het geestelijk leven**. Want een **tekort** aan kennis gaat **hand in hand** met een gebrek aan diepgang. **Zijn** er middelen tot **verbetering**? Jawel. Een geregelde **kerkgang**; voortdurend persoonlijk onderzoek van het Woord en van de belijdenis der kerk; deelname aan vervolgcatechisatie of **lidmatenkring**; het gebed om **toename in kennis**, om meer en meer geoefend te worden in de **verborgenheden** van het geloof.

Dat is niets opzienbarends, maar het is wel de **gewone weg** waarin **kennis** wordt verkregen en **vermeerderd**, en waaraan de Heilige Geest Zijn werking heeft verbonden. We **zouden** alle nieuwe **lidmaten** willen groeten met het apostolische vermaan: 'Wast **op** in de genade en in de **kennis** van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus'.

Vrolijke blasfemie op bal der ballen

In NRC Handelsblad van 22 maart mocht prof. dr. A.Th. van Deursen het

Hollands Dagboek **verzorgen**. Een en andermaal komt de **boekenweek** kritisch aan de orde:

Gemis aan waardigheid

De Nederlandse cultuur mist waardigheid. Misschien is het nooit anders geweest, **en** is dat tekort het belangrijkste **kenmerk** van de **veelgezochte Nederlandse identiteit**. Zo'n **losse** bewering is **gemakkelijk uitgesproken**, maar valt ze ook **nader te onderzoeken**? In de **achttiende eeuw** zou ze al **gauw** en **n** **prijsvraag** uitgelokt hebben. In **onze tijd** vormt de boekenweek een geschikt moment voor een toetsing. De **stelling** lijkt bevestigd te **worden door het verslag** dat deze **krant** vanavond uitbracht **over het boekenbal**, onder de kop 'Vrolijke blasfemie op bal der ballen'.

Dat zo'n **benadering** van het heilige exclusief Nederlands is, kun je niet volhouden als je wel eens naar de BBC luistert. Maar als **onze** stelling opgaat, past de stijl van feestvieren wel in een nationale traditie. Een cultuur die **nooit** eigen waardigheid **bezeten** heeft, is **voor haar kwaliteit sterk afhankelijk** van wat ze van **buitenaf** ontvangt. Geeft ze dat prijs – houdt ze **bijvoorbeeld op christelijk te zijn** – dan kan ze van het thema van de boekenweek **nooit meer** maken dan blasfemie. Wie geen waardigheid bezit voelt ook geen drang baar te handhaven..

Humor is geen regeringszaak

Staatssecretaris Nuis heeft vorige week de **bulkboekdag** geopend, als dominee **verkleed**. Humor is geen regeringszaak, zou Thorbecke gezegd **kunnen hebben**. Het optreden van Nuis heeft dat oordeel **waarschijnlijk bevestigd**; maar toch **beter zo dan andersom**. Ik kom niet graag in kerken waar dominees doen als waren ze staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk. Ik kom wel graag in kerken. Wie in **onze tijd** dominee wordt is een moedig mens. Hij **gaat in** tegen de heersende meerderheid. Dat verdient res-

pect, maar het is bijzaak. Al was de **man** niets waard, **hij** brengt een boodschap die veel **groter** is dan hijzelf. Daarom **ben** ik deze zondag naar de **kerk** geweest.

Christelijke moraal

Als je de christelijke moraal loslaat, heb je geen houvast meer, naar de **mening van Van Deursen**. Hij verwijst naar de discussie na de laatste **Huizinga-lezing**:

Ze deed blijken dat **veel mensen** hun **morele overtuiging** baseren op hun **persoonlijke ervaringen**. Een **minder solide** grondslag kan ik mij nauwelijks indenken.

De **boekenweek** was een **mooie** g e **legenheid** geweest iets **nieuws** over dit **onderwerp** uit te **brengen**. Als ik uitgever was, **dan** zou ik de kans **hebben** benut voor een Nederlandse **vertaling** van dat suggestieve boek van C.S. Lewis, *Mere Christianity*. Lewis' **kracht ligt daarin dat hij geen scheiding** maakt tussen de werkelijkheid van het geloof en de wereld van de wetenschap, logica en dagelijkse ervaring. Ik ken geen Nederlands **boek met** dezelfde doelstellingen van **hetzelfde** **gehalte**.

Lewis kan je inderdaad helpen aan een goede bril voor deze vragen. Overigens hoeven we niet op een vertaling te wachten: **Ten Have/Baarn** gaf die al eerder uit onder de **titel De sleutel tot het geheim**.

Beroepen te Hardenberg-Oost (derde predikantsplaats): S.W. de Boer te Leek; te Haren: S.W. de Boer te Leek.

Doctoraal examen

Kampen – Aan de Theologische Universiteit slaagden voor het doctorale examen: J.B. van de Geest m Kampen, E.J. Oostland te Kampen, H.J.J. Plomp te Groningen en J. Werkman te Groningen.

Beroepbaar.

Zwolle – Op verzoek van betrokkene zelf, hebben de Deputaten voor het Institute of Theological Training (IRTT) – waarin de vroegere zendingsopleiding (GMO) is opgenomen – besloten ds. Jac. Kruidhof binnenkort van zijn taak als studie-begeleider te ontheffen.

De taak die ds. Kruidhof binnen de IRTT had (en daarvoor binnen de GMO), was het begeleiden van studenten, het kritisch doorlichten van de organisatie en deze verder te helpen ontwikkelen. Zijn aanstelling was in principe tijdelijk.

Opvolger van ds. Kruidhof zal, op diens eigen aanbeveling, een onderwijskundig-organisatorisch medewerker zijn. Zelf vindt Kruidhof dat hij, binnen de verdere ontwikkeling van de IRTT, niet de juiste persoon is voor deze taak, en hoewel deputaten zijn aanstelling graag hadden voortgezet, respecteren ze dit standpunt.

Ds. Kruidhof zal over enkele maanden weer beroepbaar zijn en is be-

reikbaar op ☎ (038) 4541694.
Groningen – De classis Groningen, ~~gestigde in de WerkhandplGro-~~

ningen. a (050) 5250816, b.g.g. 0652533141.

Beroepbaar¹

Kandidaten:

H. van Dijken, Wortmanstraat 82, 8265 AE Kampen, ☎ 038-3328224.

M.A. van Leeuwen, Planetenweg 176, 1973 BK IJmuiden, ☎ 0255-832411.
B. van V. 8265 AP Kampen, a 038-3327078.
J. Werkman, Helperweststraat 28, 9721 BR Groningen, ☎ 050 5250816.

¹ Nieuwe opgaven en wijzigingen: W.L. de Graaff, ☎ 038-3331201.

Het nieuwe Handboek 1997

Ten dienste van de Geref. Kerken in Nederland

Paperback, 368 pag., **£ 17,50**

'Handboek t 997 nu ook digitaal!

Met de bon die opgenomen is in het Handboek 1997, kan een computer-programma worden besteld waarmee de gegevens uit dit boek digitaal zichtbaar gemaakt kunnen worden.

Prijs: **£ 17,50**

Heeft u de uitgave 50 jaar HANDBOEK?

Hierin zijn de belangrijkste kerkelijke gegevens van opgenomen. Een zeer handig naslagwerk

Geniet **£ 27,50**

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.
postbus 25 - 4460 AA Goes - Tel. 0113-215591

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Datum	Radio/TV	Tijd	Plaats	Predikant
30-03-97	Radio	17.00 uur	Rotterdam-C.	ds. A.L.Th. de Bruijne
04-05-97	TV	11.00 uur	Stadskanaal	prof. dr. J. Douma

